D R A U G A S

MOKSLAS MENAS LITERATŪRA

ANTROJI DALIS / 1964 — DONELAIČIO — METAI, VASARIO 22 / FEBR. 22, 1964 / PART TWO (NR. 45)

Krikščioniška kultūrą puoselėjant

LIETUVIŲ KATALIKŲ MOKSLO AKADEMIJOS VI SUVAŽIAVIMAS

Š. m. rugsėjo 4, 5, 6 dienomis New Yorke, Fordhamo universitete, bus LKM Akademijos suvažiavimas. Šio suvažiavimo organizacinis darbas yra pavestas LKM New Yorko židiniui, kuriam vadovauja pirm. kun. prof. Vladas Jaskevičius, S. J., tėvas dr. Viktoras Gidžiūnas ir prof. Antanas Vasys. Kaip žinome, gausus dalyviais ir reikšmingas savo akcentais penktasis LKM Akademijos suvažiavimas buvo 1961 m. Chicagoje. Tikimasi, kad ir šiemetinis suvažiavimas New Yorke bus neeilinis įvykis laisvojo pasaulio lietuvių kultūrinėje ir mokslinėje veikloje. Šia proga ir kreipėmės į organizacinio židinio valdybą, pateikdami jai keletą klausmių.

— Koks reikalas buvo atkurti išeivijoje LKM Akademiją?

— LKMA buvo įkurta Lietuvoje 1922 m. Ji atliko didelį darbą tiek katalikų mokslinių jėgų telkime, tiek jaunųjų mokslininkų paruošime, tiek puoselėjime krikščioniškos kultūros Lietuvoje. Išeivijoje mūsų tikslas ir uždaviniai tampa dar svaresni. Juk krikščioniškoji kultūra pavergtoje Lietuvoje negailestingai naikinama; griaunama visa tai, kas buvo amžiais sukurta. Todėl mums, gyvenantiems laisvajame pasaulyje, tenka svarbi pareiga — puoselėti krikščionišką kultūrą lietuvių tautoje.

— Ar neskaldome mes savos lietuviškos inteligentijos, atkurdami LKMA?

— Anaiptol ne. Mes neatstumiame nei vieno lietuvio intelektualo, kuriam brangi yra krikščioniškoji kultūra. Atkurdami LKMA, mes stengiamės tęsti tas tradicijas, kuriomis lietuvių tauta amžiais gyveno, kurios taip našiai buvo suklestėjusios nepriklausomoje Lietuvoje. Į savo susirinkimus ir suvažiavimus mes kviečiame ne vien LKMA narius, bet visus lietuvius intelektualus. Mes norime nuoširdžiai bendradarbiauti su visais lietuviais. LKMA suvažiavime New Yorke mes laukiame visų.

— Ar į suvažiavimą bus kviečiami ir intelektualai nelietuviai?

— Į paskaitas jie nebus kviečiami, nes visos paskaitos bus lietuvių kalba. Į iškilmingąją dalį — banketą kviečiame ir nelietuvius. Ypač norime kviesti įvairių universitetų profesorius ir jų vadovybę. Tačiau turėtume ir patys gausiai dalyvauti paskaitose ir bankete. Parodykime, kad lietuviai ne vien angliakasiai, bet kad yra ir gausus inteligentijos būrys, kuris ne vien tik rūpinasi savo tautine kultūra, bet aktyviai dalyvauja ir šio krašto kultūros ugdyme.

— Kodėl šis VI LKMA suvažiavimas šaukiamas New Yorke?

— Penktasis suvažiavimas prieš trejus metus buvo Chicagoje. Dabar LKMA Centro valdyba (Romoje) pavedė New Yorko židiniui suorganizuoti VI suvažiavimą. Kaip jau žinoma, suvažiavimas bus Fordhamo universitete, Bronxe, N. Y. Pats faktas, kad suvažiavimas įvyks universiteto sienose, priduoda suvažiavimui akademinio atspalvio. Fardhame dėsto keli lietuviai profesoriai, ir todėl universiteto vadovybė, jų prašoma, sutiko užleisti suvažiavimui universiteto patalpas. Čia pat universitete bus visi posėdžiai, paskaitos, pamaldos ir iškilmingoji dalis — banketas. Net ir nakvynes iš anksto galima užsisakyti čia pat universitete. Banketas bus puikioje iškilmių salėje.

— Kaip vyksta suvažiavimo organizavimas?

— Pragrama — paskaitomis rūpinasi pati Centro valdyba, o New Yorko židiniui pavesta tik organizaciniai reikalai. Į suvažiavimą atvyksta keli paskaitininkai iš Europso: prof. A. Maceina, prof. Z. Ivinskis, LKMA pirmininkas kun. prof. Liuima ir kun. dr. Krasauskas. Jiems reikalinga finansinė parama. Kitaip jie nepajėgtų atvykti. Suvažiavimo organizavimas surištas su nemažomis išlaidomis. Stambiausia išlaidų pozicija yra išleidimas suvažiavimo darbų.

Finansams telkti sudaryta Finansų komisija, kuriai pirmininkauja prel. Jonas Balkūnas. Jam talkininkauja dr. P. Bagdas, kun. St. Raila ir p. Bolevičius. Organizacinis komitetas nuoširdžiai prašo visų lietuvių paremti savo auka šį svarbų lietuvių kultūrinį darbą.

— Kokios sekcijos numatomos šiame suvažiavime?

— Organizuojamos devynios sekcijos: Teologijos, kuriai vadovauja prof. dr. Liuima, S. J.; Filosofijos — dr. J. Girnius; Teisės ir ekonominių mokslų — prof. dr. Br. Kaslas; Istorijos — prof. dr. Z. Ivinskis; Medicinos — dr. D. Jasaitis; Tikslių jų mokslų ir gamtos — dr. A. Damušis; Politinių ir socialinių — prof. dr. V. Vardys; Pedagogikos ir psichologijos — prof. dr. V. Bieliauskas; Literatūros ir kalbos — kun. dr. L. Andriekus, OFM.

— Ar jau žinomi sekcijų paskaitininkai?

— Sekcijų paskaitininkai dar ne visi mums žinomi. Įžanginę bendrą paskaitą skaitys prof. dr. A. Maceina. Suvažiavimą baigiant, bus paminėta 100 metų nuo spaudos draudimo. Šia tema paskaitą skaitys prof. S. Sužiedėlis.

— Ar suvažiavime dalyvaus kas nors iš pirmųjų LKMA organizatorių?

— 1922 m. pirmąją LKMA valdybą sudarė: pirm. vysk. J. Skvireckas, prof. Pr. Dovydaitis, prof. St. Šalkauskis, kun. dr. M. Reinys, adv. L. Noreika ir prof. dr. A. Sennas. Iš gyvųjų tarpo atsiskyrė visi, išskyrus prof. A. Senną, kuris dar pilnas jaunatviškos energijos ir profesoriauja Pennsylvanijos universitete. Jį pamatysime ir išgirsime ir šiame LKMA VI suvažiavime. **(k. p.)**

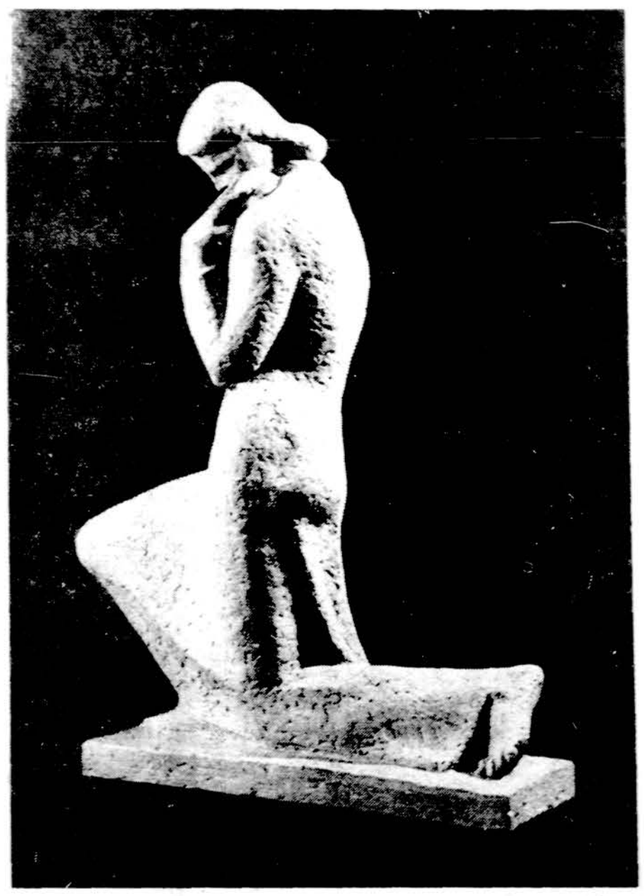

K. Mozoliauskas — **Madona**

Iš Chicagoj rengiamos lietuvių religinio meno parodos

Kristjan Raud (estas) — Estų tautinio epo "Kalevipoego" iliustracija

Kertinė Paraštė

RELIGINIO MENO ESMĖ

Lietuvių religinio meno parodai artėjant

Religinis menas, kaip menas, yra bendrojo meno savita šaka. Todėl, kalbant apie religinį meną, reikia laikytis bendrojo meno sampratos, ribojantis specifiniu religijos srities būdingumu.

Būtis plačiausia parsme reiškiasi trejopoj plotmėj: ontologinėj, etinėj ir estetinėj. Pirmoji atskleidžiai pažįstančiajam protui tiesos pavidalu, antroji apsisprendžiančiajam protui — valiai — gėrio pavidalu ir pastaroji atsiskleidžia mūsų išgyvenančiai sielai grožio pavidalu. Menas tuo būdu yra žmogaus sielos estetinio išgyvenimo išraiška.

Sielos išgyvenimai, kuriuos mes vadiname emocijomis — jausmais, yra įvairūs, ir dėl to meno pasaulis atitinkamai yra labai įvairuojantis. Dar niekas iki šiol nėra išsėmęs visų meno galimybių. Be to, ir tų pačių jausmų gali būti įvairių išreiškimo būdų: šviesos - šešėlio, spalvos, judesių, garso. Pagal skirtingus išraiškos būdus atitinkamai yra skirtingos ir meno sritys. Reiškiant sielos jausminį išgyvenimą šviesos - šešėlio būdu, susidaro paišyba; spalvos būdu — tapyba; garso būdu — muzika ir dainavimas; judesio — plastika: architektūra, skulptūra, grafika, baletas, vaidyba. Kartais būna keletas išreiškimo būdų, arba meno sričių, sujungtų kartu, pavyzdžiui: keramika (plastika ir spalva), scenos menas (plastika, spalva ir garsas).

Kaip bendrai meno pagrindą sudaro jausminis, arba emocinis, sielos išgyvenimas, taip lygiai ir religinio meno pagrindas yra religinis nusiteikimas, arba religinis išgyvenimas. Kas pajėgia tą religinį jausmą išreikšti bet kuriuo anksčiau minėtu būdu, tas sukuria religinį meno kūrinį. Religinė nuotaika, išreikšta garsu, sudaro religinį muzikos kūrinį (pasijos, traktai, sekvencijos, choralai, preliudai, bažnytinis giedojimas). Religinis jausmas, išreikštas spalva, sudaro religinius paveikslus, bažnyčių dekoracijas. Religinis pergyvenimas, išreikštas plastika, sudaro bažnytinę architektūrą, skulptūrą, liturginius rakandus.

Tuo būdu religinis menas nėra kažkas naujo šalia bendrojo meno, bet tam tikra meno rūšis, pagrįsta religine nuotaika. Kaip bendrai menas yra daugialypis, taip atitinkamai ir religinis menas yra daugiariopas, besireiškiąs visose meno srityse, pradedant skulptūra, einant į tapybą, mozaiką, vitražus iki baleto ir vaidybos bažnytinėse misterijose, procesijose.

Bažnytinis menas gali būti reiškiamas ne tiktai įvairiose meno srityse, kaip minėta, bet taip pat ir įvairiais meno stiliais: realistiniu, impresionistiniu, ekspresionistiniu ir net abstraktiniu. Bažnytinis menas nesiriboja viena kuria mokykla arba vienu stiliumi. Kiekvienas stilius turi savitą dvasios išraišką, ir to savitumo įtakoje gali būti išreikštas taip pat ir religinis įsijautimas. Kiekvienas meno laikotarpis paveldi tam laikotarpiui vyraujančių būdingų kūrinių įvairiose meno srityse. Taip pat ir religinėje kūryboje. Mūsų gyvenamuoju laikotarpiu jau turime visą eilę religinių kūrinių ekspresionistinio ir abstraktinio stiliaus tiek skulptūrų, tiek paveikslų, tiek vitražų, tiek grafikos ar keramikos pavidaluos.

Bažnytiniame mene esminis dalykus yra ne tai, kurios srities ir kuriame stiliuje yra religiniai kūriniai kuriami, bet ar jie turi savyje religinio jausmo įkūnijimą, ar ne. Teigiamu atveju bus religinis menas, o neigiamu atveju nebus jokio religinio meno kūrinio. Įėjęs bažnyčion, turi pajusti religinę nuotaiką. Ją turi sužadinti visa bažnyčios aplinka: tiek bažnyčios architektūra, tiek skulptūra, tiek tapyba, tiek dekoracija ar grafika. Bažnyčios yra skiriamos žmogaus religiniam pasireiškimui. Visokios rūšies religinis menas turi veikti žmogaus sielą religinio išgyvenimo suždinimo kryptimi. Jeigu bažnytinis menas šito savo uždavinio neatlieka, su juo jau yra kažkas negero. Jeigu žmogus, įėjęs bažnyčion, neturi traukimo Dievop, jeigu nekyla joje jausmas susitelkti ir garbinti Dievą, tai reikia suabejoti jau ir tos bažnyčios religinio meno verte. Tikras ir stiprus bažnytinis menas žavi kiekvieną lankytoją. Jeigu bažnytinis menas žmogų tik išblaško ir neigiamai nuteikia — reikia manyti, kad jis tėra tik tariamasis bažnytinis menas.

Bažnyčion įėjus, turi kilti noras melstis, o ne pykti, ar šokti.

Taigi bažnytinis menas yra kūrėjo religinio jausmo išraiška, ir jo paskirtis yra sužadinti atitinkamą religinį nusiteikimą žiūrovų sielose, nežiūrint, kokiomis išraiškos priemonėmis šis menas bylotų ir kokiomis meno raidos srovėmis tekėtų. **Dr. P. C.**

Ados Korsakaitės piešinys

Šiame numery:

- Krikščionišką kultūrą puoselėjant.
- Religinio meno esmė.
- Iš laisvųjų estų poezijos.
- Tikroviškoji lietuvio skulptoriaus legenda Paryžiuje.
- Apčiuopiama laisvųjų įtaka.
- Jausmai ir tikėjimas ligi paties Dievo.
- Pasisekimas atėjo per vieną dieną.
- Dailininkai apie dailininkę ir dailininkė apie save.
- Matų ir svorio sistemos keitimas.
- Moterų sąjungos jubiliejus.
- Lietuvė prie elektroninio mikroskopo.
- Nauji leidiniai.

IŠ LAISVŲJŲ ESTŲ POEZIJOS

Estijos nepriklausomybės dieną — vasario 24-tą — minint

MARIE UNDER

PRISIMINIMAS IR PRIESAIKA

Sustokime, palenkę vienplaukes galvas,
Prisiminkim, kas liko, kas mirė.

Tai, ko netekom, ir mirties dalanti siena
Teikia mums nieko nebijančią galią.

Mūs tėvynės dalia padrąsins kantrybę,
Ginkim ją visi, jauni ir seni.

Nuo širdies širdin žemės meilė pereina,
Mūsų mirusių žemė, kurioj turime dalį.

Daug visko žuvo, vienok dar nemirė
Rūstybė ir garbė: stovėkim pakėlę galvas.

GUSTAV SUITS

BENAMIS

Pažinojai tą dieną: daug esi matęs.
Ne be pastogės esi ten gyvenęs,
Ne be savųjų namų;
Ten buvo tada kambarys, nuo šėlstančio
Vėjo užuovėja, namas priglausti tave.

Apniko mus baugūs laikai,
Laikai kartumų ir išbandymų;
Lubos plyšo ir aiženomis krito,
Kaminai griuvinėjo lyg ledų gabalai,
Liepsnojančios grindys spragsėjo baisingai:
Dar ir čionai yra smilkstančių širdžių.
Ir tai yra teisybė. Viesulai taršė tavo plaukus
Bet karštis niekada nebuvo jau karštesnis
Nuo to laiko, kai palikai namus.

JUHAN LIIV

IMČIAU GĖLIŲ VAINIKĄ

Imčiau gėlių vainiką,
Įpinčiau tave jo džiaugsman,
Apsupčiau jo kvapsnimis,
Našlaite, Estijos žeme.

Imčiau dangaus mėlynę,
Skaidrumą šviesios iškilios,
Aušros ir saulėleidžio varsas,
Visiems matant, tave vainikuoti.

Imčiau ir meilės saitus,
Pagarbos ir ištikimybės,
Apglėbčiau tave jų paguodoj,
Nutildyčiau tavo kančias.

Imčiau ir pašvęstą kraują,
Drąsios širdies kiekvieną ląstelę,
Paremčiau tave jų narsa,
Nelaimingoji tėvyne.

VILLEM RIDALA

EPITAFIJA

Gyvenimui priklauso laiko nuoma; ji pragyvena narsūs žygiai,
Ištikimi, su tėvynės meile, kuri tyliai nueina miriop.
Drąsos atminimas belaikis, degąs kaip liepsna tamsybėj.
Žiūrėk, iš likimo nakties šviečia tolimas deglas garbės.

Išvertė A. Ndž.

TIKROVIŠKOJI LIETUVIO SKULPTORIAUS LEGENDA PARYŽIUJE

"Ir pražuvo kaip sapnas" temos pasikartojimas

A. LIUTKUS, Paryžius

—o—

Antano Jucaičio vardas labai mažai kam žinomas. Lietuvių Enciklopedijoje apie jį parašyta tiktai keliolika eilučių. Jis gimė 1868 m. spalio 30 d. Kiaulupių kaime, Sintautų valsčiuje, Šakių apskrity, — mirė Paryžiuje 1943 metais.

Su juo asmeniškai susipažinau 1937 metų rudenį, po Pasaulinės Paryžiaus parodos.

Skulptoriaus atelier

Vieną dieną mūsų ministeris Paryžiuje Petras Klimas pasikvietė mane į savo biurą ir klausia: "Ar esi ką girdėjęs apie tokį skulptorių Antaną Jucaitį? Petras Cvirka "Lietuvos Žiniose" aliarmuoja, kad jis Paryžiuje skursta, kone badu miršta. O parodoje lankęsi Lietuvos turistai pasakoja, kad apie Jucaitį prancūzų menininkai kalbėję, jog tai esąs geras skulptorius. Surask jį ir pažiūrėk, kuo galim būtų pam padėti".

Pasiteiravęs pasiuntinybės konsulariniame skyriuje, suradau, kad toks mūsų pilietis tikrai egzistuoja, pasą Paryžiaus pasiuntinybėje buvo išsiėmęs tik prieš keletą metų, niekuomet jokių pašalpų nei atleidimo nuo mokesčių už paso prailginimą nėra prašęs, ir gyvena Passage de Dantzig 4 nr. Tuoj pat iškeliavau jo aplankyti.

Tas passage de Dantzig yra Paryžiaus penkioliktame kvartale, pačios ilgiausios rue de Vaugirard gale. Paklausiau namų sargienės, kur čia gyvena skulptorius Jucaitis. Ji tuoj pat atsakė: "Kieme, trečioji atelier nuo gatvės iš kairės."

O tas kiemas tai Pirmos pasaulinės Paryžiaus parodos paviljonų likučiai, su įvairiausiais, fantazijos pilnais, priestatais. Tais praeities laikais čia buvo naujas miestas, kuriame menininkai patys, kiekvienas pagal savo fantaziją ir išgales, paviljonus perdirbinėjo ir statėsi savo atelier. Čia pilna gatvių ir gatvelių, namų ir namelių, su dideliais metaliniais, kaip šiltnamių, langais.

Trečioji atlier buvo Jucaičio. Tai buvo panašu į malkų sandėliuką, kokių 3.5 x 4 metrų, sukaltų iš pusiau apvalių lentų, kokios išeina pirmos, pradedant išilgai piauti rąstą. Žinoma, pastatas vis dėlto buvo su tradiciniu dailininkų langu. Durys buvo praviros. Viduje pasieniais pilna skulptūrų, vidury balto medžio stalas, ant kurio didelis, pilnas vandens, permatomas stiklinis rutulys — vaza. Prie jos negyva auksinė žuvelė. Prie stalo — ant rankų pasirėmęs, senuliukas. Atrodė, lyg verkia.

— Ar tamsta esat ponas Jucaitis? — užkalbinau.

Jis pakėlė galvą. Per skruostus riedėjo ašaros.

— Aš, — atsakė, nubraukdamas sidabrą nuo akių.

Pasisakiau, kas esu ir kad atėjau pasiteirauti, kaip jam sekasi gyventi. Pradėjome kalbėtis. Paskui užklausiau, kas jam atsitiko, kad taip iki ašarų susijaudinęs.

Jis man pradėjo pasakoti liūdną istoriją. Dabar pradėjęs iš marmuro kalti žuvį. Ir, kaipo modelį, pasiskolinęs iš namų sargienės tą vazą su raudona žuvele. Vakare pripylęs per pilną vandens, o žuvelė, prieš rytą pritrūkus oro, pradėjo šokinėti į viršų. Iššoko ant stalo ir štai dabar negyva. Kaip aš ją grąžinsiu sargienei?

— Jei tik tokia bėda, tai greitai sutvarkysim, nupirksim naują, ir viskas bus tvarkoje.

Ta proga aš jam daviau trejetą šimtų frankų nuostoliams padengti. Kai akys priprato prie vidaus apšvietimo, iš visų kampų pradėjo lįsti lauk įvairiausios skulptūros. Daugiausia gyvulių. Jucaitis buvo animalistas. Pirmos skulptūros, kurias man parodė iškėlęs iš lentynos, buvo: Brianas su smailiu lapės snukučiu, bronzinis Kristus, besibeldžiąs į žmonių namo duris, marmurinė pelėda. Pasieny buvo išrikiuota eilė biustų. Visos rasės: kiniečio galva iš geltono marmuro, juoduko iš juodo, indėno iš raudono. Kiekvienam buvo parinktas ir atitinkamas marmuras, granitas ar akmuo. Taipogi buvo parinkta medžiaga paukščiams ir vabalams. Visas atelier

Žymus meno istorikas lietuvis Jurgis Baltrušaitis (kairėje) ir Prancūzijos kultūros ministeris Andre Malraux, pasaulinio garso meno istorikas ir meno filosofas, vieno priėmimo metu Paryžiuje.

buvo tiesiog perkrautas Jucaičio darbais. Kampe prie durų jis man aprodė milžiniškas marmuro atsargas. Apie stalą vos galima buvo apeiti. Jo miegamasis buvo atelier vidaus balkone, kur tiktai kopėčiomis užlipdavo miegoti.

Kai išsikalbėjome apie tapybą, jis man pasakė:

— Palauk, aš tau ką nors parodysiu.

Užlipo į savo "kinį", pasikrapštęs keletą minučių, nusileido su keleta drobių.

Jo tapyba vidutiniško formato (15—20 F.) peizažai ir natiurmortai, tamsokų spalvų, aiškioje Sezano įtakoje.

Man buvo atėjusi mintis, kad galėčiau surasti pirkėjų Jucaičio skulptūroms. Šiam reikalui ir užvedžiau kalbą apie kainas. Jo kainos buvo, pradedant 1,000 litų už mažesnes skulptūras, iki 2,000—3,000 litų už didesnes (lito kursas tuo laiku buvo: 1 lt. lygus 2.50 frcs.). Atsisveikindamas paprašiau, kad užeitų į Lietuvos pasiuntinybę pasikalbėti. Taip prasidėjo mūsų pažintis. Vėliau, kai ateidavo į pasiuntinybę, tai su nieku kitu nesikalbėdavo ir sakydavo:

— Noriu pamatyti savo sekretorių.

Kai vieną kartą min. Klimas norėjo su juo pats asmeniškai pasikalbėti, tai aš turėjau Jucaitį kone už rankos nuvesti. Mūsų draugystė dar daugiau sustiprėjo, kai jis pradėjo ateidinėti į svečius pas mus, į namus.

Be marškinių Paryžiuje

Vieną kartą atėjo į mano biurą sušalęs, pamėlynayęs, kaip koks paukštelis, iškritęs iš lizdo. Pajutęs šilumą, instinktyviai, palengva priėjo prie centralinio šildymo radiatoriaus, pradėjo jį glostyti ir šildytis visu savo Napoleono ūgiu. Aš patelefonavau namo, kad atsivedu svečią. Parėjome namo. Kad labiau sušiltume, išgėrėme aperityvo. Pietus mūsų Teklė dar nebuvo išvirus, tai turėjome gražaus laiko pasikalbėti. Tą dieną buvo numatytas daug laiko reikalaująs, lietuviškas patiekalas, vadinamas cepelinais.

Jucaitis mūsų bute, palyginus su jo atelier ir kaiminystėje lankoma kavine, pasijuto kaip Šecherezados rūmuose. Jis palengva apžiūrinėjo kiekvieną paveikslą, savo patyrusia skulptoriaus ranka paglostė baldus. Pagyrė, kad labai geras ir gražus medis. Paglostė kambarinių gėlių lapus.

Kadangi turėjome daug laiko, aš, norėdamas jį visai atgaivinti, pasiūliau tuoj prieš pietus išsimaudyti vonioje. Jucaitis mielai sutiko. Nuėjome į vonią. Prileidau šilto vandens. Pasilenkiau įmerkti ranką, norėdamas pažiūrėti, ar neperkarštas vanduo. Jucaitis padarė tą patį. Jam pasilenkus, išsitraukė ant kaklo vietoje kaklaraiščio paristą skarelė, ir aš pastebėjau, kad ji buvo ant nuogo kaklo. Jucaitis visai neturėjo marškinių. Pasakiau: "Ponas Jucaiti ,renkis ir maudykis". O pats išėjau paprašyti žmonos, kad ji svečiui padarytų pakietuką marškinių ir kitokių baltinių. Po kiek laiko atėjęs, pamačiau, kad Jucaitis vis tebestovi prie vonios, užsismaukęs švarko rankoves, įmerkęs rankas iki alkūnių, maišo, sklaido šiltą vandenėlį... Taip jis ir neišdrįso išsimaudyti. Nebesuradau jokių argumentų, kurie būtų jį įtikinę. Pakietuką priėmė ir pasakė: "Nueisiu po dušu. Yra netoli manęs".

Per pietus šnekėjome apie gyvenimą užsieny, parodas... Valgant cepelinus aš paklausiau:

— Pons Jucaiti, tur būt, seniai valgėte tokius dalykus?

Jis nustojo kramtyti, susimąstė, kažkokie šešėliai perbėgo veidu. Lyg ką skaičiavo.

— Prieš keturiesdešimt metų. Paskui patylėjęs, linguodamas porą kartų pakartojo:

— Keturiasdešimt metų, keturiasdešimt metų.

Be tėviškės ir artimųjų išduotas

Matyt, tie cepelinai jam priminė gimtąjį kraštą ir šeimą.

Po pietų nuėjome į pasiuntinybę sutvarkyti formalumų. Jam buvo paskirta nuolatinė parama.

Jucaitis ateidavo pasikalbėti dažnai, o kartais ir pasišildyti. Pokalbiuose jis man pasisakė, kad visos gaunamos pašalpos neišleidžiąs, o dalį atidedąs ir juodai dienai:

— Ką žmogus gali žinoti, kas gali atsitikti.

Vieną kartą aš jo paklausiau:

— Ar nenorėtum sugrįžti gyventi į Lietuvą? Ten suruoštum didelę visų savo darbų parodą.

Jis pažiūrėjo į mane išsigandusiom akim. Pamirkčiojo, lūpos pradėjo drebėti ir staiga garsiai pravirko. Aš stengiaus jį nuraminti, sakydamas, kad niekas negali jo priversti važiuoti, jei nenori, kad gali laisvai gyventi Paryžiuje. Kai nusiramino, užklausiau apie jo susijaudinimo priežastis, kodėl nenori ir lyg bijo važiuoti į Lietuvą.

Pasirodo, kad dar daug metų prieš Pirmą pasaulinį karą Jucaičių šeima buvo atidavusi jį į "maskolius". Taip tada vadindavo rusų imperijos karinę prievolę. Tais laikais galima buvo paskirti bet kurį šeimos narį laisvu šeimos susitarimu. Ir, matyt, Antano broliai nutarė jam duoti pirmenybę kaipo menininkui, kuris žvilgčiojo ne į žemę, bet į dangaus pusę. Ta-

(Nukelta į 5 psl.)

KULTŪROS TEMOMIS KITUR

APČIUOPIAMA LAISVŲJŲ ĮTAKA

Pavergtoje Lietuvoje ne kartą girdėjome gauleiterius Sniečkų ir kitus pliauškinant botagu, kad jos menininkai negali išvengti laisvojo pasaulio įtakų, tariamų "buržuazinių atliekų poveikio". Vargšai rašytojai ir kiti menininkai mala vis po tą pačią duobę, taškydami garsiosios spalio revoliucijos vandenį, trepsi po tą patį skurdų socialistinio realizmo kiemą, nieko nematydami, mažai tegaudami paskaityti iš užsienio, dusinami komunistų varžtų. Tačiau rašytojai vis bando ką nors paskaityti kas išleidžiama laisvajame pasaulyje ir ne veltui barasi gauleiteriai, nes laisvojo pasaulio įtaka ne retai apčiuopiama.

"Laiptai į dangų"

Myk. Sluckis pavergtoj Lietuvoj išleido romaną "Laiptai į dangų". Šį romaną recenzuodamas "Pergalėj", kritikas J. Lankutis cituoja keletą vietų, pasidžiaugdamas, kad jos skamba kaip eilėraščio posmas. Tačiau tie tariami posmai yra neabejotinas Mazalaitės, o iš dalies ir J. Krumino, stiliaus sekimas. Myk. Sluckis rašo:

"Iš pradžių nebuvo šitų laiptų, kurių negalima matyti — tiktai jausti. Jie neikur nevedė, šitie laiptai, į antrą ar trečią aukštą jais neįsikartumei, ir iš viso kaip gali ką nors pasiekti, kopdamas laiptais, kurių nematai — tiktai jauti? Jie, šitei laiptai, nevedė nei į valgyklą, kuri teikia daug žemiškų džiaugsmų, nei į universitetą, kur malšini kitokį alkį, nei į redakciją, kuri vilioja savo paslaptimis lyg nebylūs Marso palydovai. Iš tiesų jie neveda niekur, šitie laiptai, kurių negali matyti — tiktai jausti, bet, keistas dalykas, skraidina į tokius aukščius ir tolius, jog nublanksta ir universitetas, ir redakcija, ir visos valgyklos su savo rolmopsais ir bifšteksais. Šitie laiptai neturi pradžios ir niekur nesibaigia, o su jais ir žmogus niekad nesibaigia ir nejaučia, kopdamas jais, savo kūno svorio ir kasdienių rūpesčių naštos, kad ir kiap sunkiai besiėgtų!... Argi ne nuostabūs laiptai?

Atsiverčiame Mazalaitės legendų knygą "Gintarinius vartus" ir ilgai neieškoję, cituojame iš N. Mazalaitės legendos "Lelijos":

"Kartais ji apimdavo neapykanta šitam pažadui, kurį taip lengvai ant jo galvos, be jo noro, metė tėvas, — jam atrodė, kad tai dėlei jo jis pražilo, ir dėl jo širdis tapo ligota, visus savo nuodėmių padarinius jis norėjo sumesti šitam darbui, kurio atlikti nepajėgė. — Aš net neturiu kam galėčiau paliktį, kaip besitęsiančią giminės skolą, šitą pažadą, — juokėsi jis kartais piktai, o kartais norėjo verkti, kai stovėjo savo studijoje, prie seniausiai išrinkto gražiausio ir balčiausio marmuro luito. Jis norėjo sudaužyti ji, tačiau pasitraukdavo, nes atrodė, prietaringai atrodė, kad tuomet sudaužytų pats save".

Be abejo, tai nėra pažodinis sekimas, rašoma apie visai kitus reikalus, tačiau tas nuolatinis pakartojimas, ta gausybė įvardžių ir net žodelis "šitas" taip vienodai skamba, kad net gaila Sluckio, sunkiai įklimpusio į buržuazines puošmenas. Gal kiti rašytojai ir negali pasiskaityti Vakarų rašytojų knygų, bet toks Sluckis ir dar vienas kitas gali ir akivaizdžiai matyti, kad laisvojo pasaulio lietuvių literatūra jiems daro įtakos.

Taip, aš kaltas

Ne tik prozininkai, bet ir poetai seka laisvojo pasaulio poetus, žinoma, kiek jie įstengia nutverti raštų, nes, kaip Rimkevičius "Studentuose" rašo, už laisvojo pasaulio poetų kūrybos skaitymą komjaunimas kviečiamas nusikaltusius bausti.

Mes čai pacituosime pora posmų iš Mieželaičio, kuris tiesiog negali išsimušti iš poeto B. Brazdžionio vergijos. Štai, kaip Mieželaitis eiliuoja:

Nežinomas kareivi, tu po Triumfo arka
liepsna degi, pavirtęs į amžinąją ugnį, —
pakilk iš juodo kapo ir savo žodį tarki, kad
neperskeltų planetos didėjanti bedugnė.

Kiekvienam, kuris bent kiek yra susipažinęs su Brazdžionio poezija, matyti, kaip Mieželaitis panaudoja Brazdžionio pozą, žodį ir vaizdą. Tokių posmų yra daugiau ir štai, dar vienas iš Mieželaičio rinkinio "Svetimi akmenys", kurio pavadinimas yra taip pat B. Brazdžionio "Svetimų kalnų" imitacija. Mieželaitis rašo:

Taip. Aš kaltas. Galite mane nuteisti.
Žiojasi juodi nasrai — mirties bedugne,
plėšrūs paukščiai mano kūną drasko, plėšo.
Aš nešu žmonėms ant rankų šviesią ugnį.

Juk daugelis prisimena ir panašius B. Brazdžionio kreipinius: "Aš kaltas, Taip. Susaudykit mane." Lyginant Brazdžionio 1946 m. išėjusius "Svetimus kalnus ir Mieželaičio 1957 m. išėjusius "Svetimus akmenis", tokių panašumų galėtume pacituoti begales. Žinoma, normaliom sąlygom tokių dalykų neatsitiktų, bet dabar, kada komunstinis tironas baudžia už kiekvieną iš laisvojo pasaulio į Lietuvą patekusią knygą, tie, kurie prie jų prieina, stengiasi nors kiek praturtinti savo dvasią ir beturtindami nueina net ligi plagijavimo.

Myk. Mieliūnas

DR. A. GARUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
VIDAUS IR VAIKŲ LIGOS
2737 West 71st Street
VAL.: kasdien nuo 6-8 val. vak. Šeštad. nuo 10 iki 12 valandos. Trečiadieniais uždaryta. Ligonius priima pagal susitarimą. WA 5-2017.

Ofiso tel. PR 8-2220
Namų — rez. PRospect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKŠA
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 11 iki 1 v. ir nuo 4 iki 7 v. v. Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Tel. ofiso PO 7-6000, rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1—4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šešt. uždaryta.

Telefonas: GRovehill 6-1595
DR. ALDONA JUŠKA
AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
PRITAIKO AKINIUS
2422 West Marquette Road
Valandos: 9—12 ir 7—9 v. v. pagal susitarimą, išskyrus trečiadienius, uždaryta.

Ofiso PR 6-1795. Rez. TR 3-0281
DR. ALG. KAVALIŪNAS
VIDAUS IR KRAUJO LIGOS
2300 West 51st Street
Oakley Medical Arts
Pirm., antr., ketvirt. ir penkt. nuo 2—4 ir 6—9 ir pagal susitarimą.

Ofiso ir buto tel. OLympic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Kasdien 10-12 ir 4-7. Treč. ir šeštad tik susitarus.

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val.: Pirmad., antrad., ketvirtad ir penkt. nuo 1—4 p. p., 6-30-8:30 val. vak. Šeštad. 1-4 val., trečiad. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1—3 val. ir 6—8 val. vak., išskyrus trečiadienius.
Šeštadieniais 12 iki 4 popiet

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antrad., ketv. ir penktad. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6 v. — 8 val. vakare. Trečiad. nuo 11 val. ryto. — 1 v. p. p., šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso tel. RE 7-1168.
Rez. tel. 239-2919.

DR. MARIJA LINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telefonas HEmlock 6-3545
(OFISO IR REZ.)
Valandos pagal susitarimą

DR. A. MACIŪNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Tel. — PRospect 8-7773
Val.: pirmad. ir ketvirtad. 1-4 p. p., antrad. ir penktad. 5-8 v. v.

Ofiso HE 4-1818, Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė — vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. v. Šeštad. 9 v. r. — 2 p. p.
Trečiadieniais uždaryta

DR. JULIA MONSTAVIČIUS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
VIDAUS LIGOS
10748 S. Michigan, Chicago 28, Ill.
Telef. ofiso: Pullman 5-6766
Namų: Beverly 8-3946
Priėm. val.: kasdien 6-8 v. v., šešt. 1-4 v. p. p., trečiadienį — uždaryta.

Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7697
DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
5159 So. Damen Avenue
Valandos: 1-9 p. p., išskyrus trečiadienį.
Šeštadieniais 10-5 p. p.

Tel. ofiso HE 7-8818
DR. ALBINA PRUNSKIS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
Ofisas 2659 W. 59th Street
VALANDOS: 2-4 p.p. ir 6-8 p.p
Trečiadieniais ir šeštadieniais uždaryta

Ofiso telefonas — CL 4-2421
DR. AL. RAČKUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4307 So. Kedzie Avenue
(Kampas Kedzie ir Archer)
VAL.: kasdien nuo 2 iki 8 val. vak. Treč. ir sekmad. tik susitarus

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDINĖS LIGOS
2745 West 69th Street
Priešais Šv. Kryžiaus ligoninę.
VAL.: Pirmad., antr., ketv., penkt. nuo 9 iki 11 v. ryte ir nuo 6-8 v. v. Šeštad. nuo 2-4. Trečiadieniais ir kitu laiku susitarus telefonu.
Telef. REpublic 7-2290.

DR. ANT. RUDOKAS, Opt.
Tikrina akis ir pritaiko akinius, keičia stiklus ir rėmus
4455 S. California Ave., YA7-7381
Kabinetas uždarytas iki kovo mėnesio.

Rez. tel. PR 9-6730
DR. L. SEIBUTIS
Inkstų, pūslės ir šlapumo takų chirurgija
Ofisas: Naujas adresas: 2454 West 71st St. (71-os ir Campbell Avenue kampas), tel. 776-2880; 30 N. Michigan ave. Suite 808, tel. CE 6-7764.
Valandos pagal susitarimą

DR. ALDONA ŠIMKUS
AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA
PRITAIKO AKINIUS
6449 S. Pulaski Rd., Tel. LU 2-5775 arba 15542 S. Cicero, Oak Forest, Ill. TEL 687-2020
Valandos pagal susitarimą. Jeigu neatsiliepia skambinti TE 9-1071.

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REliance 5-4410
Rez. tel. GRovehill 6-0617
Valandos: 1-3 p. m. ir 6-8 p. m.
Penkt. tik 1-3 p. p.
Trečiad. ir šeštad. pagal sutartį.

Offiso telef. CLiffside 4-2806
Rezid. telef. WAlbrook 5-3099
DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4644 So. Ashland Avenue
Bendra praktika ir specialiai chirurgija
Valandos kiekvieną dieną 2 — 4 ir 6—8 val. vak. Trečiadieniais ir sekmadieniais uždaryta, priimama pagal susitarimą. Šeštadienias nuo 2 v. iki 5 v. v.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA ir MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223 ar PR 6-5577
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 ir nuo 6 iki 8 v. v. Šešt. 2—4 v. popiet ir kitu laiku — pagal susitarimą.

Of. tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6195
DR. V. P. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Priimėnėja ligonius tik susitarus.
Val. 2—4 p. p. ir 6—8 p. p.
Treč. ir šešt. uždaryta

Telefonas — GRovehill 6-2823
DR. A. VALIS-LABOKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2524 West 69th Street
Specialybė: AKUŠERIJA ir MOTERŲ LIGOS
VALANDOS: 1 iki 4 ir 6 iki 8 v. v.
Šeštadienias 1 iki 4 val.
Trečiadieniais uždaryta

Tel. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6248 South Kedzie Avenue
Ofiso val. kasdien: 2-4; 6-8. Šeštad. nuo 2 iki 4v Treč. ir sekm. tik skubiais atvejais ir susitarus.

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2420 West Marquette Road
Val. nuo 2 iki 4 v. v. ir 7 iki 8 v. v.
Treč. ir šeštad. pagal sutartį

DR. P. Z. ZALATORIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1821 South Halsted Street
Tel. ofiso CA 6-0257, rez. PR 6-6650
Rez. 6600 So. Ashland Avenue
Val. 11 v. ryto iki 2 v. p.p., 6-7 v.v.

P. ŠILEIKIS, O. P.
Ortopedas, Protezistas
Aparatai-Protezai. Med. ban. dažai. Spec. pagalba kojoms (Arch Supports) ir t. t.
ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.
Val. 9-4 ir 6-8. Šeštad. 9-1.
2850 W. 63rd St., Chicago 29, Ill.
Tel. PRospect 6-5084

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val.: kasdien 10—12 val. ir 7—9 v. vak. Šeštadieniais 10—1 val. Trečiadienį uždaryta. Ligoniai priimami susitarus.
Ofiso telefonas: PR 8-3229.
Res. telef. WAlbrook 5-5076

Res. HE 6-1670
DR. K. G. BALUKAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6449 So. Pulaski Rd. (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Priima ligonius pagal susitarimą. Jei neatsiliepia skambinti MI 3-0001

Ofisas 3148 West 63rd Street
Tel.: PRospect 8-1717
Rezid.: 3241 West 66th Place
Tel.: REpublic 7-7868
DR. S. BIEŽIS
CHIRURGAS
Valandos: Kasdien nuo 1 iki 3; treč. uždaryta. Antrad. ir penkt. vakarais nuo 7 iki 8.

DDR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Val. kasdien nuo 6—8 val. vak. Šešt. 2—4 val.
Trečiad. ir kitu laiku pagal sutartį
Ofiso telef. 476-4042
Rez. WAlbrook 5-3048

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapumo takų chirurgija
Tel. 695-0533 Elgin
425 No. Liberty Street, Route 25, Elgin, Illinois
Valandos pagal susitarimą

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. HE 4-2324
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., ketv. 1-4, vakar. 7-9, antr., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Tel. ofiso HE 4-5758; Res. HI 5-3225
DR. S. ir M. BUDRYS
GYDYTOJAI IR CHIRURGAI
2751 West 51st Street
Bendra praktika ir Alergija)
Valandos: pirm., antr., ketvirt. 2-9 val., penkt. 10 v. r. iki 9 v. v., šeštad. 10 v. r. iki 1 p. p. Ligonius priima pagal susitarimą.

Tel. ofiso 735-4477; Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BLDG.
6449 So. Pulaski Rd.
Valandos pagal susitarimą.

Rez. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia skambinti MI 3-0001.

Ofiso HE 4-1414, Rez. RE 7-6867
DR. B. GAIŽIONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė akušerija ir moterų ligos
2454 West 71st Street
(71os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: kasdien 1—3 ir 6—8 val. vak. Šešt. 1—4 p. p.
Trečiadieniais uždaryta.

Kęstutis Zapkus — Kompozicija su aštuoniolika kvadratų (aliejus)

Jausmai ir tikėjimas ligi paties Dievo

Kūrybingųjų Biliūno metų skaidrėjimas ir tragedija

STASYS YLA *)

Biliūno gyvenimas buvo trumpas ir dramatiškas. Gyveno jis tik 28 metus ir ketvirtį savo amžiaus praleido kovoj su džiova. Kovojo ir dėl mokslo, kuris jam buvo nutraukiamas, ir dėl asmeninio savitumo, kuris buvo kliudomas. Pagaliau kovojo sąžinės kovą, nes susikryžiavo iš namų išsineštas religingumas su mokykloj bei politikoj rastu ateizmu.

Gyvybinės kovos jis nelaimėjo, studijas tik įpusėjo, bet susirado savo talentų vagą ir atgavo pirmykštį tikėjimą.

Įdomus anykštėno charakteris

Biliūnas įdomi asmenybė, verta geros dramos. Įdomus pats charakteris, neabejotinai individualus, bet kartu ir anykštėniškas. Anykštėnai, manding, savotiški aukštaičių zanavykai: ramesni ir lėtesni, santūrūs ir kiek išdidūs. Iš seno jie nešė savo galvas aukščiau už kitus, nes buvo karališkieji ūkininkai ir turtingesni savo žemėmis. Anykštėnai buvo žinomi ne tik savo "honoru", bet ir savo alum, dainom ir gražiom merginom (priežodis: "Anykščių mergos"). Daug jie nekalba, bet visad pasiruošę kalbėt ir kalba skardžiai, sodriai, nuoširdžiai.

Ar Biliūnas buvo ne toks? Jį mums pristato jau vyresnių klasių gimnazistą kaimynas — kurklietis Step. Kairys savo knygoj "Lietuva budo":

— Veriantis žvilgsnis, ugnele žėrinčios akys, trumpais ir reikalą kertančiais sakiniais reiškiamos mintys ir atsargi pašaipos šypsena, kai pirmą kartą kalbina žmogų. Biliūno santūrumas greit išnyksta ir virsta jautriu nuoširdumu.

Sprendžiant iš jo laiškų draugams, kurių susidaro beveik ištisas tomas, Biliūnas buvo realistas, kaip anykštėnai ūkininkai, ir kartu romantikas; santūrus, išlaikytas ir tik retkarčiais prasiveržiąs susižavėjimu, nusivylimu ar susierzinimu. Šiaip garbingas ir tiesus draugų atžvilgiu, sąžiningas ypač piniginiuose reikaluose.

Kadangi jo beletristiniai raštai buvo daugiausia autografinio pobūdžio, tai iš to vėl matyt, kad jis buvo jautrios sąžinės melancholikas, giliai išgyvenąs skriaudos, neteisybės, kaltės momentus.

Kelias į mokslą ir kūrybą

Būsimasis rašytojas gimė Niuronių Biliūnams šv. Kazimiero išvakarėse 1879 metais. Buvo paskutinis vaikas, tad labiau mylimas ir lepinamas. Dėl to kūdikystė jam liko neužmirštamu kontrastu to kieto gyvenimo, kurį vėliau teko gyventi. Dar buvo laimingas ligi ketvirtosios klasės Mintaujoje, nes turėjo tėvus ir gyvą tikėjimą. Staiga abu tėvai mirė ir prasidėjo jo kryžių kryželiai. Giminės pastatė sąlygą: eisi į kunigus, padėsim; neisi — žinokis pats.

Jaunuolis nutarė "žinotis pats". Persikėlė į Liepoją, uždarbiavo privačiom pamokom ir toliau tęsė gimnaziją. Turėjo ją baigti 1898, bet dėl vieno nesusipratimo per baigiamuosius egzaminus negavo diplomo. Baigė po metų, bet dar negalėjo vykti į universitetą, nes trūko pinigų. Juos kalė, palikęs Liepojuje, sugaišdamas vėl metus. Tartu universitete pasirinko mediciną, bet mokslo metų bėgyje įvyko studentų riaušės prieš carą, dėl kurių jis, kaip ir kiti, buvo atleistas. Kiek kartų bandė grįžti, pats važinėjo pas universiteto rektorių, net pas švietimo ministerį į Petrapilį, bet leidimo negavo.

Tuos laukimo metus jis praleido Šiauliuose, paskui Panevėžyje. Mokė vaikus privačiai ir pelnėsi pragyvenimą. Pagaliau, pasinaudojęs kvietimu redaguoti "Ūkininką" Tilžėje, išvyko į Vakarus, pasiekė Leipzigą ir ten įsirašė į Komercijos institutą. Greit įsitikino, kad jo kelias literatūroj, dėl to iš instituto perėjo į universitetą.

Džiova, kurios pradžia pasireiškė jau Tartu universitete, vertė jį po metų apleisti industrinį, dulkėtą ir slogų Leipzigą. Kitiem metam išvyko Šveicarijos Zuerichan. Deja, ir čia turėjo vėl po metų nutraukti studijas, grįžti Lietuvon gydytis Rozalime ir Kačerginėj, o rudeniop (1905) išvykti į garsų džiovininkų kurortą Zakopanėj, Galicijoj. Viltys grįžti prie mokslų kaskart mažėjo, bet jis daug skaitė ir rašė.

Kaitaliojęs studijų sritis ir vietas, labai suvėlavęs, vis dėlto jis susitelkė tik į literatūros sritį. Skubotai ir visu aistringumu dirbo, šuoliais darė pažangą, bręste brendo savo raštais. Į literatūros sritį ėjo nebe mėgėjiškai, kaip daugelis prieš jį, bet jau profesionališkai. Jį domino ne tik kūryba, bet ir literatūros kritika, o ypač literatūros istorija. Jis pradėjo spausdinti kritinį Žemaitės vertinimą, ruošė straipsnius apie Mik. Daukšą, J. Bretkūną, rinko medžiagą monografijai apie K. Donelaitį, rašė didesnį darbą apie lietuviškos literatūros pradžią.

Būdamas Rytų įtakoj, kur kunkuliavo politiniai revoliuciniai sūkuriai, jis buvo nublokštas nuo mokslo ir religijos. Vakaruose jis pajuto tikrąją mokslo meilę, asmeninės kūrybos vertę ir religijos vietą gyvenime. Bet atsiplėšti nuo pirmykščių įtakų jam nebuvo lengva.

Noras būti pačiu savimi

Socialistai Biliūną daro socialistu jau nuo Liepojaus laikų. Kaipgi kitaip, nes tada jau gimnazistai skaitė, nors nesuprato, Markso Kapitalą. Aišku, visi kaitino savo smegenis socialiniais klausimais. Socialistu vadintis buvo netgi mada, juoba socialistiškai nešioti ilgus plaukus. Biliūnas negalėjo būti išimtis, bet dėl savo charakterio vargiai taip lengvai buvo vedamas pasroviui.

Organizuoton lietuvių socialdemokratų srovėn jį įjungė Augustinas Janulaitis ir Povilas Višinskis. Tai buvo Šiauliuose, vos Biliūnui čia atvykus 1901 metais. Bet tiedu vyrai netrukus patys išsiskyrė. Višinskis 1902 sukūrė naują liberalų, vadinamų demokratų partiją. Šios partijos steigiamajame suvažiavime dalyvavo ir Biliūnas. Ta proga susipažino su Jurgiu Šauliu, žemaičiu, buvusiu ketvertą metų Vilniaus kunigų seminarijoj — ir jiedu pasidarė geriausi draugai ligi mirties. Didesnė bičiulystė buvo ir su Višinskiu, nei su socialistu Janulaičiu, nors vėliau Biliūnas vedė jo seserį. Iš socialistų dar draugavo su Vincu Mickevičium - Kapsuku, vėliau nuėjusiu savais klystkeliais ir tapusiu bolševikų vaduku.

Atėjęs politikon, Biliūnas rado jau įsisenėjusias intrigas ,ambicijas, nesutarimus. Tai jam pirmiausiai nepatiko. Matė ir politinės veiklos tuštumą, nes pats ilgėjosi ko nors kūrybiško ir vaisingo. Draugų buvo užvarytas rašyti arba versti politines brošiūras, pavestas redaguoti socialistinį "Darbininkų Balsą". Tai jis darė apie porą metų ir, atrodo, užteko. Išvykęs į Leipzigą, 1904 lapkričio 7 rašė J. Šauliui, studijuojančiam Berne:

— Politika nebeužsiimsiu, nors pažiūros lieka tos pačios; sąnariu kokios nors politikuojančios organizacijos nesivadinsiu — būsiu pačiu savimi.

Dar anksčiau nei Šauliui, būtent — vasario 12, jis rašė V. Kapsukui:

— Nežinau, kaip kiti, o aš visai nuo politikos ir partijos nusišalinau: atsibodo ji man, nervus suardė, — nesinori nė kuo iš tų dalykų užsiimti, nors ir pirma iš manęs partijos politikas ir agitatorius buvo labai menkas — tik vis įkalbinėjo ir stumdė (prieštarauti nepadoru išrodė...) Bet daug ramiau jaučiuos universiteto knygyne, tarp leksikonų, senų knygų, etc., — nėra ten pykčių, nė konkurencijos, — ramu ir ramu, kaip bažnyčioj. Kaip matai, visai į davatką pavirtau.

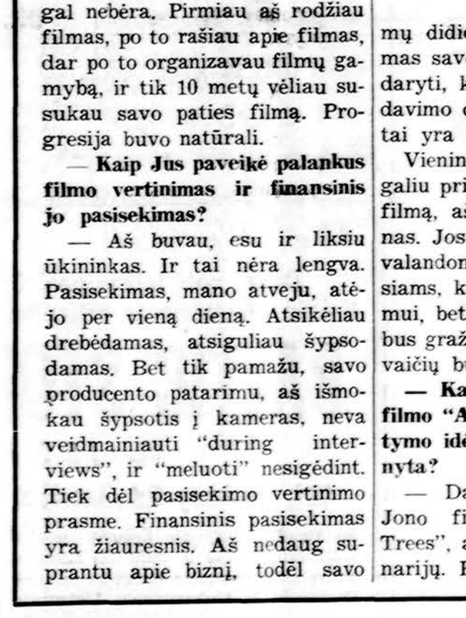

Jonas Biliūnas VIII klasėje 1899 metais

Pirmi "davatkėjimo" ženklai Leipzige

Tuose laiškuose iš Leipzigo, rašytuose V. Kapsukui, P. Višinskiui, J. Šauliui pakartotinai pareiškia norą telktis į literatūros studijas ir kūrybą. Kartu prisimena rūpestį, kad sveikata neina geryn. Kalbėdamas apie savo studijų ir kūrybos planus, jis bene pirmą kartą ima įterpti tokias frazes: "su Dievo pagalba", "jei Dievas padės", meldžiu Dievą", "ačiū Dievui". Ar tai ne pirmieji jo "davatkėjimo" ženklai?

Parvykęs vasarą Lietuvon, apsisprendė pagaliau vesti anksčiau sužadėtą Juliją Janulaitytę, dantų gydytoją, kilusią iš gausios šeimos. Du jos broliai — Juozas ir Pranas buvo kunigai, o trečiasis, jau minėtas teisininkas, vėliau profesorius Augustinas — didelis socialistas. Biliūnas susituokė su Julija bažnyčioje. Tai savaime aišku, žiūrint anų laikų. Bet įdomu, kaip jis šį įvykį pristato savo draugam. Jau iš Zuericho parašė studijų draugui Leipzige D. Šidlauskui, būsimam "Visuomiui" — keistos, pusiau pagoniškos religijos - visuomybės kūrėjui:

— Gal girdėjai, kad jau priėmiau paskutinį (septintą, Y.) sakramentą, pagal Bažnyčios įstatymą ir Dievo prisakymą: dėl to vieno nereikėtų taip greit su šiuo pasauliu persiskirti.

Vienatvė ir žavesys Šveicarijoj

Po vedybų išvyko į Šveicariją vienas, kol vėliau atvyko ir žmona. Su naujom vilt pataisyti sveikatą, baigti literatūros studijas kilo ir jo nuotaikos, nors šiaip jautėsi vienas. Ta vienatve džiaugėsi, nes ji padėjo labiau grįžti savin, daugiau mąstyti. "Jei pirma mėgau būti vienas, tai dabar dar labiau" (iš laiškų 1904. 12.10). Kitas dalykas veikė teigiamai jo dvasią, tai nuostabus gamtos grožis. Abu šiuos momentus J. Biliūnas iškelia laiške Povilui Višinskiui, rašytame 1904 lapkričio 20:

— Šįmet tai jau iš tiesų esu vienas: vienas sėdžiu per lekcijas, vienas gyvenu, vienas išeinu pasivaikščioti. Niekas netrukdo, niekas ir melancholijos nuo kaktos nenuvaiko. Bet iki šiolei vis tik jaučiuos gerai ir ramiai. Gyvenu ir kvėpuoju prigimties gražumais, gausia jos ranka išmėtytais aplinkui. Kas šventadienį būtinai einu už miesto, lipu ant kalnų, roplinėju po jų uolas, vaikštinėju po jų girias ir krūmus, — linksmais kloniais ir galingais kalnų ledais džiuginu savo akis, žadinu jausmus ir kurstau savo fantaziją...

Vieną dieną, kai miestas buvo pridengtas miglos, o Uetlibergo kalnas švitėjo, jis išsiruošė tenai:

— O kaip neišpasakytai buvo gražu! Čia pat po mano kojų gulėjo dar neregėtos debesų marios... Viršuj mėlynavo dangus, švietė saulė, o iš šalių, parėmę skliautą, stovėjo blizgančios ledo kalnų viršūnės. Visa tai taip kėlė žmogaus dvasią... Atsiminiau pa-

(Nukelta į 4 psl.)

*) Iš "Tėviškės Žiburių" spausdinamos knygos "Dievas sutemose" — religiniai lūžiai lietuvių gyvenime.

Pasisekimas atėjo per vieną dieną

Adolfas Mekas apie savo filmą "Aleliuja, kalnai!" ir ateities planus

Adolfo Meko filmas "Aleliuja, kalnai!" (Hallelujah the Hills) ir pats jo autorius dabar Chicagoje. Reta ir dviguba proga. Filmą pamatyti labai lengva. Jis nuo vasario mėn. 21 d. rodomas The Surf kino teatre, 1204 N. Deaborn. Tačiau patį Adolfą Meką pačiupti jau sunkiau. Ir Chicagoje jis atsirado ne savo filmą vydamas, o tik pakviestas čia kaip techniškas patarėjas vienam Chicagoje sukamam filmui. Adolfas Mekas prie šio filmo dabar Chicagoje keliasi ir gula, atsiskyręs nuo viso pasaulio. Tačiau vieną vakarą vis dėlto prie juodos kavos ir prie smilkstančio dūmo kalba susirišo.

— Dabar, kada Jūsų filmas "Aleliuja, kalnai!" jau rodomas pasaulio kino teatruose ir kada Jūsų pavardė nuolat linksniuojama didžiojoje spaudoje, sakykite, koks kyla jausmas, prisimenant pirmapradį savo apsisprendimą už filmo meną?

— Nemanau, kad aš sėdėjau susiėmęs galvą, bandydamas apsispręsti, kur, kaip ir už ką aš dirbsiu. Į filmo meną aš ėjau pamažu. Gal kas dar prisimena, kad Lietuvoje ir Vokietijoje aš dirbau kaip aktorius (gana blogas): aš vartydavau akis, spiaudavau krauju ir visais kitais būdais bandydavau "vaidinti". Kai atvažiavau į New Yorką, dar nemokėdamas angliškai, aišku, negalėjau nė svajoti apie teatrą. Tada pamažu, kartu su broliu Jonu, pradėjau kas metai klimti giliau ir giliau į filmo meną. Pirmiausią pradėjau organizuoti "film societies" (filmų rodymus). Tik pamatėm, kad Amerikoje nebėra filmo meno žurnalo. Tada mudu pradėjom leisti "Film Culture" 1954 metais. Po to, New Yorke jau nebuvo filminės veiklos, kur Mekų nebūtų. Ir nuo tada kelio atgal nebėra. Pirmiau aš rodžiau filmas, po to rašiau apie filmas, dar po to organizavau filmų gamybą, ir tik 10 metų vėliau susukau savo paties filmą. Progresija buvo natūrali.

— Kaip Jus paveikė palankus filmo vertinimas ir finansinis jo pasisekimas?

— Aš buvau, esu ir liksiu ūkininkas. Ir tai nėra lengva. Pasisekimas, mano atveju, atėjo per vieną dieną. Atsikėliau drebėdamas, atsiguliau šypsodamas. Bet tik pamažu, savo producento patarimu, aš išmokau šypsotis į kameras, neva veidmainiauti "during interviews", ir "meluoti" nesigėdint. Tiek dėl pasisekimo vertinimo prasme. Finansinis pasisekimas yra žiauresnis. Aš nedaug suprantu apie biznį, todėl savo biznio reikalus atidaviau agentui. Bet agentas negali daryti gero biznio su manimi, jeigu aš jo neklausau. Prieš pasirodydamas viešai bet kur, aš turiu gauti mano agento leidimą, ir mano agentas man sako, ką aš turiu daryti, šnekėti ir kur eiti. That's what's called. **To create a public image,** a public personality. Jeigu nesate buvę šitokioj situacijoj, sunku įsivaizduot, kaip galima prarasti privatų gyvenimą ar kaip privatus gyvenimas gali pasidaryti viešas.

— Įdomu, kodėl Jūs palikote kitus menus (Jūs praleidote daug metų kaip rašytojas) ir visą save, sakyčiau, su tokiu "mekišku fanatizmu" atidavėte filmui?

— Netiesa. Aš nepalikau kitų menų. Fanatikas? Gal būt. Bet kaip kitaip galima atsiekti rezultatų? Keats rašė: "Be poets or fanatics". Nesu poetas, todėl aš esu fanatikas.

— Ir kokie buvo pirmieji kartūs ir saldūs šios taurės lašai?

— Pasisekimas yra saldus. Yra malonu, kaip pvyzdžiui: kada aš buvau kviečiamas į festivalius, aš buvau traktuojamas tuo pačiu lygiu kaip Godard, Antonioni, Hitchcock ir kiti filmų didieji. Ir dabar, pradėdamas savo naują filmą, aš galiu daryti, ką ir kaip noriu — badavimo dienos užbaigtos. Ir šitai yra saldu.

Vienintelis kartumas, kurį aš galiu prisiminti: begamindamas filmą, aš praradau dvi merginas. Jos pavydėjo toms visoms valandoms dienoms ir mėnesiams, kuriuos aš atidaviau filmui, bet ne joms. Tačiau rytoj bus graži diena. Ir už poros savaičių bus pavasaris.

— Kaip ir kada Jums gimė filmo "Aleliuja, kalnai!" pastatymo idėja ir kaip ji buvo įkūnyta?

— Dar tebedirbdamas prie Jono filmos "Guns of the Trees", aš pradėjau rašyti scenarijų. Pačią idėją aš paėmiau iš savo neatspausdinto romano "A Canadian Romance". Filmas yra asmeniškas, taip kaip ir visi meno kūriniai yra asmeniški. Nuotykiai, kuriuos matysite filme, yra mano nuotykiai: septynerių metų žiemos — vasaros meilė yra mano septynerių metų meilė; medžioklės vaizdai yra iš mano medžiojimo nuotykių; ir taip toliau. Aišku, viskas yra pakeista, kartais pagražinta — taip, kaip ir visi mūsų pergyvenimai yra daug gražesni prisiminimuose.

Idėjai įkūnyti aš turėjau jauną producentą (David C. Stone), kuris man davė visas sąlygas ir viską, ko aš prašiau ir norėjau, niekuomet nei vienu žodžiu neprieštaraudamas.

— Stebint visų menų (literatūros, tapybos, muzikos, architektūros) moderniose nūdienėse apraiškose tam tikrą formos ir dvasios bendrumą, darosi smalsu, prie kurio izmo ar šiaip sąjūdžio gretintumėte savąjį "Aleliuja, kalnai!" filmą? O gal čia norėta rasti ir visai dar niekieno nematytą ir nesukurtą naujumą?

— Daugelis žmonių ir kritikų bandė atrasti grupę, kuriai ir mano filmas priklausytų. Bet jie nepajėgė. Filmos istorijoje

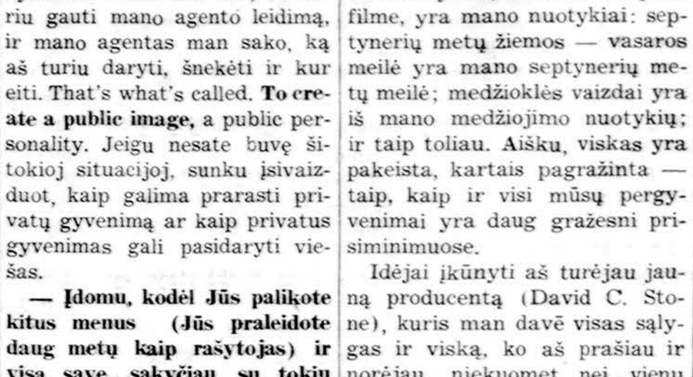

Adolfas Mekas

nėra panašaus pavyzdžio. Kritikai vartojo sekančius žodžius: "Cinema of the Absurd", "Divine Idiocy", "Burlesque", "Cubistic Comedy", "Slapstick", "Hellzapoppin". Aš gi vadinu savo filmą romansu: mano meilės daina savo prarastai merginai Kanadoje. Filmas yra taip pat mano padėkos duoklė visiems tiems, kurie mokė mane filmo meno ir be kurių ten nebūtų filmo iš viso: George & Auguste Melies, Mack Sennett, John Ford, Sergei Aisenstein, Charlie Chaplin ir, aišku D. W. Griffith. Mano filmas taip pat yra giesmė jaunystei, meilei, nuotykiams ir draugystei.

— Kuri filmo vieta, kuri jo akimirka ar kuris epizodas, Jūsų manymu, geriausiai yra pavykęs ir kuriais atžvilgiais yra Jums labiausiai prie širdies?

— Priklauso, kokiame ūpe aš žiūriu į savo filmą. Vieną kartą man patinka viena vieta, kitą — kita. Bet viena scena man visuomet patinka — ji yra pačioje pabaigoje. Troika. Žmogus su barzda rogėse muša botagu aklą arklį, ir rogės pralekia pašėlusiu greičiu. Ir aš duodu "rusišką" muziką. Bet aš mėgstu ir daugelį kitų scenų, scenų, kurių žmonės, gal būt, nekenčia.

— Koks ir kada bus pradėtas sukti sekantis Jūsų filmas?

— Gegužės mėn. pabaigoje aš pradėsiu sukti kitą komediją. Naujas filmas bus gana brangus. Šiuo metu mano producentas veda derybas naudoti kino studiją Kanadoje ir Anglijoje. Scenarijus yra pagrįstas viena Mark Twain novele. Istorija yra labai amerikoniška. Apie 50 pagrindinių aktorių, šimtai ekstra reikalingų, arkliai, drambliai lokomotyvai, šimtas šunų. Filmas bus sukamas cinemascope. Pagrindiniai aktoriai bus iš New Yorko ir Londono teatrų. Šiuo metu tik tiek.

— Ar nemanote į savas filmas vienokiu ar kitokiu būdu įpinti ir Lietuvos bei lietuvio vardo ar šiaip grynai mūsiškosios temos?

— Esu lietuvis. Ką aš darau, darau lietuvio rankomis. Bet prieš būnant lietuviu, aš buvau žmogus. Esu lietuviškas žmogus, ūkininkas. Mano filmų problemos yra Amerikos žmonių problemos, jų juokai ir jų komedijos. Sunku sulietuvinti tą, kas nėra lietuviška. Bet... retkarčiais tam tikri vaizdai pasirodys mano filmose: sniego ir linų laukai, beržai, mažas upelis, arkliai mėnesienos lankose, etc. Ir šituose vaizduose Jūs matysite atskleistą mano lietuvišką sielą. Kitas pavyzdys: mano sekančiame filme yra vienas epizodas, kur žmogus keliauja apie pasaulį per Indiją, Kiniją, Rusiją. Ir vienu metu jis prakeliaus per Semeniškius (mano gimtinė): aš rodysiu Semeniškių nuotrauką su užrašu: "Semeniškių kaimas".

— Pokalbiui užbaigti aš norėčiau paklausti: kokia yra Jūsų gyvenimo ambicija?

— Aš turiu tris ambicijas. Pirma: aš noriu vairuoti traktorių; antra: aš noriu aplankyti Alaską; trečia: aš noriu diriguoti 120 instrumentų orkestrui (be choro).

Aš nenoriu šių ambicijų išpildyti per greit, nes po to aš neberėsiu ūpo gyventi — viskas, ko aš norėjau savo gyvenime, bus atsiekta...

(k. b.)

Jausmai ir tikėjimas ligi paties Dievo

(Atkelta iš 3 psl.).

saką apie palaidotą po stiklo kalnu viešpatystę...

To laiško tęsinyje Biliūnas ketina atkasti tartum palaidotą savo vaikystę:

— Žadu jau pradėti rašyti ir savo vaikystės atsiminimus, o taipgi Dieninį (Šveicarijos įspūdžius)... Teisybė, savo atsiminimus kiek bijau ir aprašinėti: dar išjuoks kritikai mano jausmus...

Gal tuose "Šveicarijos įspūdžiuose" būtų daugiau prasitaręs apie savo "dvasios pakilimą". Gaila, jie nebuvo parašyti, kaip ir vaikystės prisiminimai. Bet tų dviejų pasaulių grožis kažkaip susilietė širdies — jausmo žmoguje, koks buvo Biliūnas. Tai primena kitą Zuericho studentą Vincą Čepinskį, kuris, kartą išėjęs į kalnus, pajuto tokį stiprų grožio pergyvenimą, kad nuo to prasidėjęs jo keilas atgal į vaikystėj paliktą Dievą.

O vis dėlto rašė kairiesiems...

Ir toliau ką tik parašęs, Biliūnas viską siuntė kairiųjų spaudai. Taip darė ligi mirties, dėl to ir susidarė daugeliui įspūdis: Biliūnas buvo ir liko jų žmogus, bent savo pažiūromis.

Toks įspūdis dar buvo gyvas, kai mokiausi Ukmergėje. Mokytojai, daugumoj kairūs, Biliūną taip ir pristatinėjo. Ir rašytojo brolio sūnus Antanas vyresnėse klasėse buvo žinomas savo kairumu. Mes tuo nesistebėjom, nes gi ir jis Biliūnas. Tačiau kairumo nerasdavome skaitydami Biliūno raštus, juo labiau nejutome dainuodami jo dainelę, ypač trečiąjį posmą:

Tu, Julyte, mano kapą
Žolynėliais apkaišysi,
Tarpu rožių ir lelijų
Man kryželį pastatysi.

Tai, ką Biliūnas pabrėžė 1904 traukdamasis iš partijų, būtent, jog nesiskiriąs savo pažiūromis, vargiai betiko po dviejų - trijų metų. Keitėsi, kaip matysim, ir jo pažiūros. Bendradarbiavo kairiųjų spaudoj kaip beletristas, o ne publicistas. Ir savo apsakymėliais nesitaikė laikraščių linkmei. Vaizdavo, tiesa, realų gyvenimo vargą, bet be pagiežos, keršto, kovos, kaip būtų reikalavęs kairusis požiūris.

Iš tikrųjų, Biliūnas bodėjosi tais laikraščiais. Rašė jiems, kaip pats sako, tik "dėl minkštos savo širdies", nes kaip gi nerašyti, jei prašo. Pagaliau reikėjo rašyti, kad gautų pinigo studijoms, o vėliau gydymuisi. Tas bodėjimasis su laiku augo ir savo artimiausiam draugui dr. Jurgiui Šauliui, ypač 1907 metais, ne viename laiške panašiai rašė:

— "Skarde" (socialistų, Y.) ir "Lietuvos Ūkininke" (demokratų, Y.) tik viena politika — nuobodi, vienoda, silpna ir klajojanti; ir daugiau nieko, nieko... "Vilniaus Žinios", nors naiviškai ir juokingai, vis tik rašo iš dailės ir literatūros, o juk man to labiausia reikia. Neišjuok, kad palikau toks "kulturtraegeris", bet vis tik mūsų cicilikai, o labiausia demokratai labai nuobodūs. Labiausia erzina "Lietuvos Ūkininkas" — negaliu suprasti, kas per laikraštis: ir pikta, ir juokas ima. (NB nors patsai jam nusiunčiau vėl savo vieną apsakymėlį.)

Pažiūrų pasikeitimą taip apibūdina Aug. Janualitis, rašydamas apie Biliūną 1913 metais:

— Materializmas, kaip pasaulėžiūra, jau nebepatenkina. Neduoda atsakymo į tuos klausimus, kuriuos jisai pastatė. Liūdna būtų, kad viskas būtų ant žemės taip menka, silpna, kad žmogus išnyktų galutinai. (Biliūnas) jieško dvasios patenkinimo viršum šio matomojo pasaulio... Ligos patale ne tas jisai, kuris, virtęs jaunikaičiu, manė visą pasaulį paversti,.. kuris lyg Prometiejus puolė kovon su dievaičiais, tikėdamasis juos nuveikti. Dabar nustojo tikėti žmogaus galybe. Vienoj vietoj tarp užrašų randame tokį skyrium užrašytą sakinį, dar negalutinai išdailintą: "Žmogaus protas siekia ne toliau jo nosies, ė jausmai ir tikėjimas ligi paties Dievo".

Rašė, skaitė, mąstė

Biliūnas savo raštuose vaizdavo kaimą. Jį geriausiai pažino, labiausiai mėgo. Kaimo pasiilgdavo Leipzige ir Zueriche, o ypač Zakopanėje. Ar pasiilgdavo ir tos religinės šilimos, kurioje pats buvo išaugęs?

Aug. Janulaitis, švogeris, rašo:

— Biliūnas atsimena jaunystę, kūdikystę, kada buvo taip ramu, viskas aišku, suprantama, nebuvo prakeiktųjų abejonių, tų gyvenimo klausimų, naiviškai tikėjo, ką skelbė kiti.

Grįžta jaunystės atsiminimai, grįžta ir jaunystės tikėjimas, bet ne tas naiviškas... Jį traukė tasai tyras, grynas tikėjimas, kurį turi tik nekalti kūdikiai ir grynos dvasios žmonės... Jį traukė dabar prie savęs šventųjų gyvenimai — paprasti, suprantami, pilni doros aukštumo.

Ir draugas J. Šaulys nustebo, gavęs tokį Biliūno prašymą iš Zakopanės:

— Ar negalima Berne gauti pirkt šventojo rašto — Biblijos?..

Pasirodo, Biliūnas tuo metu užsakė iš Vilniaus visą pluoštą religinių knygų lietuvių kalba. Tuo reikalu rašė net du laiškus A. Rucevičiui ir pasiuntė pinigų. Prašė siųsti knygas dalimis ir "tokioj eilėj, kaip surašyta, t. y. ne nuo galo, bet nuo pradžios". O surašyta buvo šios knygos ir tokia eile:

A. Bertrami, Šv. Pranciškaus iš Asyžiaus gyvenimas.

V. Borci, Šv. Antano iš Padvos gyvenimas ir stebuklai.

Platesnioji šventa istorija Naujojo Įstatymo.

Plati šventa istorija Senojo Įstatymo.

Platus išguldymas katalikų mokslo.

Trys pastarosios knygos buvo paruoštos D. Bočkovskio. Toliau:

G. Bosco, Švento Jono Krikštytojo gyvenimas.

P. Būčio Apie Dievo buvimą.

P. Cozel, Išpažintis arba spaviednė.

A. Ragažinsko Žemaičių Kalvarijos aprašymas.

M. Valančiaus Pradžia ir išsiplėtimas katalikų tikėjimo.

Paminklas ant J. Biliūno kapo Anykščiuose — švyturys, simbolizuojąs "Laimės žiburį"

To paties — Žyvatai šventųjų.

Istorija stebuklingo paveikslo Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos.

Biliūnui mirus, Šaulys teiravosi žmonos Julės, kodėl velioniui prireikė anų knygų. Biliūnienės atsakymas atskleidė ilgiau brendusį, bet Zakopanėje galutinai įvykusį rašytojo persisvėrimą religijon. Štai Biliūnienės laiško, rašyto 1908 kovo 24, pagrindinė dalis:

"Pradėjo visas tikėti"

— Ilgas gulėjimas lovoj atmainė jo dvasišką gyvenimą. Į galą savo gyvenimo pradėjo visas tikėti. Mirti nesibijojo, bet gyventi neišpasakytai troško. Tikėjime matė daug poezijos, — džiaugės labai atgavęs tikėjimą. Nekartą kalbėdavo — gerai, kad aš nieko savo gyvenime neatkalbinėjau nuo tikėjimo. Tikėjimas žmogaus nekvailina...

— Rengės išpažintį atlikti pas dorą asketą kunigą.

— Evangelija nuolat buvo prie jo lovos, skaitydavo dažnai ir gėrėdavos, kad tiek daug poezijos, doros...

— Nuo atvažiavimo Zakopanėn pradėjo mąstyti apie tikėjimą, juo tolyn — tuo labiau brido į tuos jausmus. Sakydavo — Dieve mano, kad nors kiek ilgiau pagyventi; bent parašyčiau daugiau... — Gyvensiu taip, kaip mano sąžinė sako, o jeigu kas nori, tegul juokias iš manęs...

Tuoj po vyro mirties dar gruodžio mėn. 1907 Biliūnienė rašė Šauliui:

— Aš lieku Zakopane iki rudens. Uždirbus kiek , pastatysiu kryžių, sulaukus pavasario pasodysiu žolynus, kad puoštų jo kapelį. Tiek galiu pasakyti Tamstai, (buvo) šventas žmogus!

Dėl paskutinės išpažinties

Žmona trumpai pastebi, kad Biliūnas "rengėsi išpažintį atlikti". Tai patvirtina ir J. Biliūno laiškas uošvienei, rašytas 1907 lapkričio 22 dieną. Laiškas trumpas ir esminė jo dalis yra ši:

— Gulėdamas, Mamyt, ilgą laiką patale, daug skaitau ir mąstau. Ir persitikrinau, kad brangiausias ir švenčiausias daiktas žmogui yra Tikėjimas. Taigi žadu šiais metais atbūti iš viso gyvenimo išpažintį arba spaviednį, būtent, Mamyt, jeigu Tamstą kada užrūstinau, prašau iš visos širdies man atleisti ir dovanoti...

Kaipgi iš tikro buvo: atliko jis aną išpažintį, ar ne? Abejonė iškyla dėl to, kad pati Biliūnienė žymiai vėliau prisiminė vieną buvusį epizodą. Prieš mirtį aplankęs Biliūną kažkoks jaunas kunigas ir jiedu pradėję diskusijas religiniais klausiamis. Kai kunigas išėjęs, Biliūnas pasakęs žmonai: "Jis tik jėzuitas, nieko daugiau". Kunigas atėjęs antrą kartą ir jiedu vėl pradėję diskutuoti. Po trečio apsilankymo Biliūnienė radusi vyrą susierzinusį. Jis paaiškino, kad paprašęs kunigą nebetęsti diskusijų ir palikti jį prie savo įsitikinimų.

Ar tai buvo tas pats kunigas, kurį Biliūnas norėjo kviestis išpažinčiai, ar kitas, užėjęs tik aplankyti, nėra aišku iš Biliūnienės pasakojimų. Bet labai aiški Biliūno valia atlikti šį aktą. Ar ne tam jis užsisakė knygą iš Vilniaus apie išpažintį, be to, kalbėjo žmonai ir rašė uošvienei?

Mirė jis nelauktai, po vieno kraujoplūdžio porytyje 8-tą gruodžio 1907 metais. Žmona, miegojusi kitam kambary, net negirdėjo. Palaidojusi vyrą, vėliau ant jo kapo jinai pastatė kryžių, kaip jis buvo prašęs, tik ne prie Šventosios upės kranto, o toj pačioj Zakopanėj.

Biliūno palaikai vis buvo ketinama perkelti į Lietuvą, bet tai tepadaryta 1953 liepos 1 d. jau sovietinės Lietuvos rūpesčiu.

Nukryžintas ir susovietintas...

Perkeldami Biliūno palaikus į Anykščius, sovietai parinko Liūdiškių piliakalnį, jį išgrindė ir išmūrijo aukštą antkapį ir įrašo lentą, bet be kryžiaus. Po metų išleido jo raštų I tomą su biografiniu įvadu, rašytu ideologinio referento literatūrai — R. Šarmaičio. Šarmaitis — Anykščių kaimynas, kovarskietis, o mokykla — ukmergiškis, netgi mano paralelinės klasės draugas. Kitados ir jis dainavo minėtą Biliūno dainą, kaip ir mes, o nūnai — tik sovietinę. Tai jam ir

Jonas Biliūnas Zakopanėje 1907 metais

buvo pavesta padaryt Biliūną "savu žmogum" — tarybiniu. Šarmaitis rašo:

— Jonas Biliūnas yra brangus mums, tarybiniams žmonėms... Jo literatūrinė kūryba aukso fondu įeina į lietuvių tautos pažangiosios kultūros lobyną, kurio teisėtais paveldėtojais ir tolimesniais ugdytojais yra Tarybų Lietuvos darbo žmonės... Eilėje apysakų J. Biliūnas demaskuoja klerikalus kunigus — darbo žmonių išnaudotojus, tamsybės ir prietarų skleidėjus, kosmopolitus, tarnaujančius ponams dvarininkams ir caro valdžiai.

Sekančiais metais bolševikai išleido antrą Biliūno raštų ir laiškų tomą. Iš laiškų rinkinio, pasirodo, buvo išimtas laiškas uošvienei, kur Biliūnas iškelia religiją ir kalba apie išpažintį. Nėra nei ano religinių knygų sąrašo. Vietoj knygų (su autoriais ir vardais) sudėti tik Zavadzkio katalogo numeriai.

Biliūnas buvo grąžintas į Lietuvą, kad patarnautų politikai, nuo kurios jis nusigręžė. Tai dar vienas jo dramos epizodas.

Grįžimo vertės klausimas

Sunku nuslėpti Biliūno dvasinį persilaužimą, nors ir kaip būtų norima. Neslepia to, priešingai iškelia paviršiun, ir pirmoji studija - dizertacija apie Biliūną, kurią Amerikoj paruošė jaunas rašytojas dr. Kostas Ostrauskas, pasinaudojęs rašytojo laiškais.

Biliūno grįžimas religijon gali būti tik skirtingai vertinamas. Šį klausimą kitados prisiminė J. Ambrazevičius - Brazaitis "Lietuvos rašytojuose":

— Krikščioniškos pasaulėžiūros vertintojas žiūrės į Biliūną su simpatija, nes rašytojo gyvenime matys natūralų žmogaus ieškojimą ligi surandant pačią tikrąją gyvenimo prasmę. Marksistas ar liberalas pažiūrės į Biliūną su pasigailėjimu ir užuojauta, kad ligos priveiktas rašytojas neištesėjo savo ideologijoje ir jo paskutinę stadiją laikys dvasios nusilpimu.

Klausimas gali būt perkeltas ir literatūrinėn plotmėn, būtent: ar rašytojo dvasios pasikeitimas paskatino ar užgniaužė jo kuriamąsias galias? Ar "išsivaduodamas" rašytojas paliko vertingos literatūrinės kūrybos ar ją visai sužlugdė? J. Abrazevičius atsako:

— Kas būtų buvę su "išsivadavusiu" Biliūnu toliau, negalima spėlioti. Bet ką jis davė "išsivaduodamas" — rezultatai akivaizdūs. Geriausi jo vaizdeliai priklauso šiam laikotarpiui. Paskutinėms "išsivadavimo" dienoms priklauso ir jo kūrybos vainikas "Liūdna pasaka".

TELEVIZIJAS
paprastas ir spalvotas nebrangiai taisau. Už patarnavimą vietoje $3, už dirbtuvės darbą $10 ir dalys. Pritaikau 26-tą stotį.
J. MIGLINAS
2549 W. 69th St. II a. PR 6-1063

BODY SHOP
FRANK DAUKŠA
Turiu prityrusių mechanikų. Dažau, išlyginu ir atlieku automobilių motorų pataisymą. Greitai ir sąžiningai. Garažas randasi buv. automobilių plovykloje Brighton Parke —
4714 So. Talman Ave.
Sekančios durys už Sinclair gazolino stoties
Tel. 376-2434

CIRCUIT T.V. AND RADIO SERVICE
sav. DAN LIUTIKAS
Ekspertai Visų Gamybų. GREITAS patarnavimas į NAMUS ar DIRBTUVĖJE. Garantuotos dalys ir darbas.
2412 WEST 71ST ST. CHICAGO, ILL. PHONE: 471-2446

J. M. RUDIS
Lietuvis savininkas
ALYVA
Gyvenamų bei industrinių pastatų šildymui.
BANNER OIL CO.
Tel. CO 4-7465

10%, 20%, 30% pigiau mokėsite už apdraudą nuo ugnies ir automobilio pas
FRANK ZAPOLIS
3208½ West 95 Street,
Chicago 42, Illinois
Tel. GA 4-8654 ir GR 6-4339

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
ir kitus kraštus
P. NEDZINSKAS, 4065 Archer
Chicago 32, Ill. Tel. YA 7-5980

4½% current dividend — 5% on investment bonus
INSURED
4½% DIVIDENDŲ MOKAM PAGAL VISAS TAUPYMO SĄSKAITAS.
Už 1 metų investavimo bonus mokame 4½% dividendų kas pusmetį ir dar išmokame po ½% už kiekvienus metus, 4 metams pračjus.
BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4071 ARCHER AVENUE, CHICAGO 32, ILLINOIS
Valandos: Pirmad., antrad., Penktad. ir Šeštad. 9 v. r. — 4:30 p. p.
Trečiad. uždaryta: ketvirtad. 9 v. r. — 8 v. v.

Mieli Tautiečiai!
Dabar pats laikas pasirūpinti Velykiniais siuntiniais giminėms ir artimiesiems Lietuvoje!
BALTIC STORES, Ltd.
(Z. JURAS)
421, Hackney Rd., London, E. 2., Great Britain
seniausioji Anglijoje lietuvių prekybos įmonė turinti nuosavų krautuvių tinklą ir veikianti Londone nuo 1938 metų, pasiremdama savo ilgamete praktika sudarė specialius šventinius reikalingiausių ir tinkamiausių Lietuvoje prekių siuntinius.
Nepraleiskite progos jais pasinaudoti, nes jie yra ypatingai vertingi ir mes juos Jums pateikiame itin žemomis urminėmis kainomis!
VELYKINIS SIUNTINYS NR. 1.
6 svarai miltų; 2 sv. sviesto; 2 sv. Kiaul. taukų; ½ sv. arbatos; ½ sv. kakavos; 1 sv. saldainių; 2 sv. ryžių; 1 dėž. Neskafe; 1 sv. razinkų; ¼ sv. pipirų ir lauro lapų; 2 sv. lašinių ir 1 sv. cukraus.
Kaina TIK 30 dolerių
VELYKINIS SIUNTINYS NR. 2.
3 y. puikios vilnonės medžiagos paltui; 3½ y. grynos vilnos angliškos medžiagos kostiumui; 4 y. puošnaus nilono suknelei; 3 šilkinės patrauklios skarelės; 2 poros niloninių kojinių: 1 vyr. arba moteriškas grynos vilnos nertinis; 1 išeiginiai marškiniai; 1 sv. saldainių ir 1 pora vilnonių vyr. kojinių.
Kaina TIK 90 dolerių
Prie nurodytų kainų nebereikia nieko primokėti, nes į jas jau įskaičiuoti muito, pasiuntimo, licencijos ir visi kiti mokesčiai.
Mūsų maistas yra šviežias, aukštos kokybės, tinkamai supakuotas ir pasiekia gavėjus greičiausiai, nes viską siunčiame tiesiai iš savo tranzitinių sandėlių Londono uoste.
Visus siuntinius apdraudžiame ir registruojame oficialiose Didžiosios Britanijos įstaigose ir pilnai atsakome už jų pristatymą.
Be nurodytų Velykinių siuntinių siunčiame į Lietuvą ir visa kita kas leidžiama. Reikalaukite mūsų katalogų, kuriuos pasiųsime Jums su malonumu, skubiai ir nemokamai.
Mūsų atstovas JAV: L. VENCKUS, 7042 So. Talman Ave., Chicago, Ill. 60629. Tel. 436-0494.

WITH TOTAL PURCHASES FUEL OIL Total Your Purchase
FREE...
RECHARGEABLE FLASHLIGHT
NEEDS NO BATTERIES with 200 gal.
TRANSISTOR WORLD GLOBE RADIO with 400 gal.
2 PC. CARVING SET
By Carvel Hall with 700 gal.
BLACK & DECKER ¼" DRILL with 900 gal.
Giving Always Perfect Service
MOTOROLA 5-TUBE TABLE RADIO with 1200 gal.
GAPS PETROLEUM CORP.
6641 S. WESTERN AVE. PR 6-6677

PRIMENAME, KAD ŠIAIS METAIS VELYKOS YRA LABAI ANKSTI, TODĖL DAROME
Velykinį Išpardavimą
kad galėtumėt dar suspėti pasiųsti dovanas savo artimiesiems
Pirksite nebrangiai ir dar gausite švenčių dovaną.
Stein Textile bendrovė yra pirmoji, kuri parūpino vilnonių, šilko, nylons, taffetą, aksomo, angliškų medžiagų paltams ir kostiumams siuntimui artimiesiems į Lietuvą ir tolimąjį Sibirą už žemas kainas! Gavom spec. medžiagų paltams kaip vyrų, taip ir moterų: veliūro, činčilos, "needlepoint" ir kitų.
STEIN TEXTILE CO.
616 West Roosevelt Road, Chicago 7, Ill.
TELEFONAS — HARRISON 7-8737
Jefferson St., Chernin's aikštėje.
Atdara kasdien įskaitant ir sekmad. nuo 9:15 r. iki 5:30 vak. Pirmadieniais uždaryta.
Nemokama vieta mašinoms už kampo į šiaurę

Pasinaudokite Draugo „Classified" skyriumi.

Lietuvio legenda Paryžiuje

(Atkelta iš 2 psl.)

da Antanas ir buvo išvežtas į Rusijos gilumą, kur vergavęs aštuonerius metus. Grįžęs rado brolius, užgrobusius jo tėviškės dalį. Jie kone varu Antaną ir vėl išvarę iš namų.

Tai buvęs vienas iš skaudžiausių Antano Jucaičio pergyvenimų, kuris tačiau Lietuvių Enciklopedijoje aprašytas visai kitaip: "Vėliau išvyko į Rusiją ir ten mokėsi Odesoje". Visiems yra gerai žinoma, kokius mokslus eidavo rusų imperijos naujokai "žalnieriai", paprasti kaimo berneliai, pagrobti jėga, nemoką rusiškai ir nusiųsti 7—8 metams "maskoliauti" į Odesos "kareivinių akademiją".

Skulptorius iš prigimties

Jucaitis buvo gimęs skulptorium, kaip ir visi mūsų "dievdirbiai". Tais laikais kaime menininką kitaip negalima buvo apibūdinti kaip "abrozdų maliavotoją" arba "dievdirbį", jei jis buvo skulptorius. Iš Liet. Encikl. atrodo, kad A. Jucaitis Paryžiaus parodose dalyvavo tik iki 1920 metų. Bet aš pats jo darbus dar mačiau 1938/9 m. Salono parodoje.

Grįžęs iš kariuomenės, Jucaitis susigraibė pinigų kelionei ir išvažiavo į Muencheno meno akademiją, kuri tuo laiku buvo labai madoje, ypač rusų imperijoje. Muenchene pabuvo apie metus laiko, kol išsiaiškino, jog meno pasaulio centru yra Paryžius. Tada Jucaitis ir iškeliavo Paryžiun apie 1897 metus.

Paryžiuje, neturėdamas pinigų, susirado darbo prie namų statybos. Kaldavo iš akmens namams visokius skulptūrinius papuošalus, ornamentus, kariatides, kurių užsakytojai eksportuodavo jas į Ameriką. Šiandieną ten, gal būt, daug lietuvių, praeidami pro skulptūromis papuoštus namus, nė nepagalvoja, kad tai galėtų būti Paryžiaus lietuvio darbas.

Jucaitis Paryziaus akademijose mokėsi ne planingai, bet su didelėmis pertraukomis. Jis man sakėsi, jog sunkiai dirbęs trejetą metų iš eilės, be jokios pertraukos, taupydamas pinigus, kad bent porą metų galėtų kurti ir atsiduoti tik menui.

Dovana Lietuvai ir marijonams

Kartais skulptorius būdavo visai neiškalbingas. Kalbėdavo labai lakoniškai. 1938 m. rudenį jis man atnešė bareljefą — Kristaus galvą iš balto marmuro ir padavė, sakydamas:

— Nusiųsk mano dovaną Lietuvai!

Pirmu diplomatiniu kurjeriu išsiunčiau dovaną Užsienių reikalų ministerijai, prašydamas tą Jucaičio dovaną perduoti Karo muziejui. Tą pačią dieną jis man dar pridūrė: "O Panelę Švenčiausią išsiųsiu į Ameriką marijonams. Ar jis susiorganizavo ją išsiųsti, nežinau.

Sandra Čipkienė — **Peizažas** (Nuotr. V. Maželio)

Iš parodos Čiurlionio galerijoje

Po anos dovanos Lietuvai kažkas juo susirūpino ir per min. Klimą Jucaitis buvo kviečiamas parvažiuoti gyventi į Kauną. Tada jis man pareiškė:

— Pasakyk jiems, kad aš niekur nevažiuosiu.

Žmogaus ir jo kūrybos dingimas

1939 metais, pasikalbėję su min. Klimu, pasiūlėme Jucaičiui atvežti savo kūrinius į pasiuntinybės biblioteką ir ten suruošti parodą. Projektas jam patiko. Viskam pervežti reikėjo gero sunkvežimio. Pasiuntinybės bibliotekos patalpos buvo didelės. Jucaitis ten dažnai ateidavo ir rengėsi savo darbų parodai. Tik staiga užėjęs karas viską suardė. Rusai užgrobė Lietuvos pasiuntinybę ir viską, ką joje rado. Niekas nežino, kur dabar yra Jucaičio kūryba.

Karo metais su min. Klimu buvau, taip vadinamoje, Prancūzijos laisvojoje zonoje. Jucaičio taip ir nebeteko pamatyti. Jis mirė 1943 m. Pirmą kartą po karo atvažiavęs į Paryžių, nuėjau pažiūrėti, kur jis gyveno. Niekas apie jį nieko jau nebežinojo. Visi gyventojai ten buvo pasikeitę. Kiek pats Jucaitis buvo nuo visų nutolęs, galima spręsti iš to, kaip jis man sakėsi, jog ir apie nepriklausomą Lietuvą sužinojęs tik iš Amerikos gautų laiškų apie 1932 m. Tada ir atėjęs pasiuntinybėn paprašyti lietuviško paso. Taip ir dingo Antanas Jucaitis ir visa jo daugelio metų kūryba. O tai buvo darbštus ir gabus žmogus, kuriam tik nesisekė gyventi iki pat grabo lentos. Niekas net ir nežino, kur jis palaidotas.

Mažiausia žvaigždė

Astronomas W. J. Luyten atrado Banginio žvaigždyne tokią mažą žvaigždę, kad jos diametras esąs net 1,000 kartų mažesnis už saulės diametrą. Mūsų mėnulis turįs būti dvigubai didesnis už ją. Tai pirmoji žinoma žvaigždė, kurios diametras mažesnis, kaip 1,000 mylių. Jos atstumas nuo mūsų esąs 48 šviesmečiai. **A. R.**

CHICAGO SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

Atsargiai ir pavyzdingai tvarkosi jau 40-ti metai. Nuo 1924 metų Chicago Savings laikosi sveikos investavimo politikos. Per 40 savo veiklos metų ji niekad nesustojo mokėjusi dividendus savo taupytojams. Šios bendrovės vadovybė ir šiandien tęsia tą pačią atsargią bet protingą santaupų administravimo politiką.

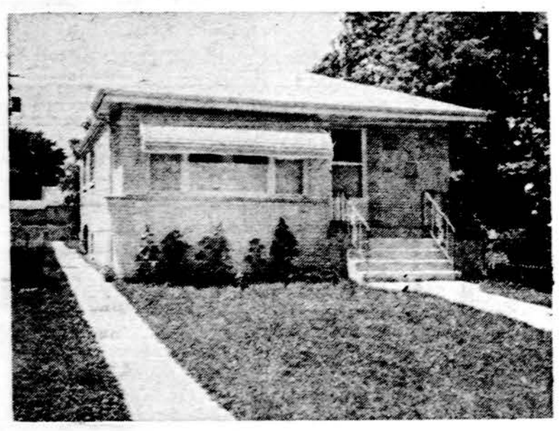

Dabar laikas pirkti arba statyti gyvenamus namus, kol kainos vėl nepradėjo kilti. Per paskutinius porą metų kainos žymiai sumažėjo, bet šis sumažėjimas yra tiktai laikinas. Žinovai tvirtina, kad ateinančiais metais kainos ir vėl pakils. Jos gali būti dar aukštesnės, negu buvo prieš porą metų. Chicagos Savings bendrovė gali padėti Jums įsigyti naują, gerą ir puikų namą. Viršuje esančiame paveiksle matomą namą galite pirkti jau pastatytą arba panašų namą galite užsakyti pagal savo planus ir nurodymus.

Paveiksle matome taupytojus darbo dienomis atvykusius į Chicago Savings įstaigą. Toki vaizdai įstaigoj matosi kasdieną. Žmonės čia ateina įvairiausiais reikalais. Be paprasto taupymo Chicagos Savings bendrovė teikia taupytojams įvairiausius patarnavimus. Pas mus galima depozituoti gautus čekius, apmokėti būtiniausias sąskaitas, įsigyti pašto ženklų, taupyti vaikų mokslinimui, senatvei, Kalėdoms, vakacijoms ir kitiems tikslams. Tūkstančiai naudojasi šiais patarnavimais Kodėl nepabandot jais pasinaudoti ir jūs.

CHICAGO SAVINGS & LOAN BENDROVĖ, 43 milijonų dolerių finansinė įstaiga, namus perkantiems ar statantiems žmonėms yra pilnai pasiruošusi duoti morgičių prieinamiausiomis sąlygomis, lengvais mėnesiniais išmokėjimais. Susidomėjusius kviečiame atvykti į Amerikos Lietuvių sostinės centrą — Marquette Parko apylinkę į CHICAGO SAVINGS & LOAN BENDROVĘ ir susitarti dėl paskolos.

Chicago Savings bendrovės kasdieninis vaizdas darbo metu

Marquette Park — Amerikos Lietuvių Sostinėje

6245 SO. WESTERN AVE., CHICAGO 36, ILLINOIS — GRovehill 6-7575

Chicago Savings & Loan Association žymesniųjų krašto finansinių įstaigų tarpe yra viena stipriausioji, saugiai ir pavyzdingai tvarkanti savo įstaigos reikalus. Mes nesiveržiame tapti pačia didžiausia įstaiga, bet dedame pastangas visuomet teikti geriausius patarnavimus mūsų taupymo ir skolinimo nariams, ir siekiame visada būti stiprūs finansiškai. Chicago Savings bendrovė per visus 39 savo gyvavimo metus visuomet yra išmokėjusi savo taupytojams pilną taupomą sumą ir niekad nėra mokėjusi mažesnius, kaip 3% dividendus, tuo tarpu kai daugelis finansinių įstaigų yra mokėjusios tik 2% dividendus arba net mažesnius.

Štai nariams teikiamas mūsų pilnas patarnavimas:

HANDY HOURS

Monday ..... 12:00 P.M.-8:00 P.M.
Tuesday ..... 9:00 A.M.-4:00 P.M.
Wednesday .. Closed All Day
Thursday .... 9:00 A.M.-8:00 P.M.
Friday ..... 9:00 A.M.-8:00 P.M.
Saturday .... 9:00 A.M.-12:00 P.M.

4 ½%
Anticipated Dividend on Investment Accounts

- Vacation Club
- College Bonus Savings
- Home Mortgage Loans
- Home Improvement Loans
- Christmas Club
- Insured Family Savings
- Notary Public Service
- All types of Insurance
- Free community rooms for your organization meetings
- Cash checks and pay all family bills with our special money order checks. No service charge to members
- U. S. Postal Stamp Machine Service
- Sell and redeem U. S. Bonds
- Two large free parking lots
- Drive-In Window
- Save-by-Mail Kits
- Travelers Checks
- Safe Deposit Boxes

Dailininkai apie dailininkę ir dailininkė apie save

Sandros Čipkienės tapybos darbų paroda Čiurlionio galerijoje

Šiuo metu vykstančios Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, viešnios iš Baltimorės dail. **Sandros Čipkienės** parodos laikraštinį pristatymą ir jos darbų aptarimą norime pateikti ne įprastine recenzija, bet dviejų mūsų dailininkų parodos proga pareikštomis mintimis ir pačios dailininkės nuoširdžiu išsipasakojimu.

Parodos atidarymo vakarą dail. **Adolfas Valeška**, pristatydamas susirinkusiems Sandros Čipkienės darbus, užakcentavo štai ką:

— Nuolatiniai mūsų dailininkų parodų lankytojai, manau, jau pastebėjo, kad čia atvežtieji Sandros Čipkienės darbai skiriasi nuo visos eilės kitų čia matytų spalvine gama ir kompozicine struktūra. Dailininkė buvo Freiburgo mokyklos auklėtinė. Jos darbai jau tada buvo vieni iš įdomesnių spalviniu atžvilgiu. Jau tada ji turėjo savo veidą, beveik tokį kaip ir šiandien — dekoratyvų, ekspresyvų. Sandra visa savo kūryba yra europietė daugiau, negu visi kiti mūsų jaunieji dailininkai. Ji net savo koloritu primena nepriklausomos Lietuvos tapytojus. Dailininkės spalvų derinys gana pavojingas, nevartojant pasažo tarp vienos ir kitos spalvos. Dailininkės mėgiama spalva yra geltona, kuri tapyboje ypač sunkiai yra rišama su kitom spalvom. Sandra ilgą laiką tylėjo. Atrodė, kad ji tapybą jau užmetusi. Bet šiandien štai regime visą jos individualią parodą, kurioje akys užkliūva už spalviniu ir kompoziciniu atžvilgiu gerai nusisekusių kūrinių. —

Lyg ir papildydamas ir parem damas A. Valeškos mintis, parodos kataloge apie Sandrą Čipkienę mūsų ryškusis grafikas **Romas Viesu'as** sako:

— Nuo pat meno mokyklos dienų nebuvo abejonių, kad Sandra turi didelę spalvos pajutimo dovaną. Tai buvo, ir tikiuosi, pasiliks vienas iš dailininkės ryškiausių bruožų. Spalvinė dovana — kaip dainininkui balsas, kurio nenupirksi. Pažvelgus į darbus detaliai, ankstyvesniame laikotarpyje, kur netrūkdavo spalvinio skaidrumo, pasitaikydavo ir komplikuoto, kartais prieštaraujančio, peizažinio monologo. Vėlesnieji ir dabartiniai darbai rodo didelį apsisprendimą ir išreikštos minties ir priemonių tiesumą. Tai geros tapybinės brandos ženklai. —

Apie save pačią ir apie anuometinių Freiburgo mokyklos auklėtinių tiesioginį ir tokį pribloškiantį kontaktą su Vakarais ir vėliau su Amerika parodos kataloge dailininkė rašo:

— Freiburgas buvo ne tik gražus pietų Vokietijos miestas kalvų papėdėje, bet ištisas laikotarpis man ir visam mūsų freiburgiškių meno studentų būriui. Visus mus tada žavėjo poimpresionistinė mokykla, ir pirmą kartą didieji originalai pasidarė prieinami mūsų akims. Gal to laikotarpio didžiausias "dievas" buvo Picasso, kuris stebino priblokšdamas. Bonnard atrodė labiau emocionalus, niuansuotas, artimesnis. Čia teko matyti pirmą kartą Braque, Van Gogh, kitus. Ir atsimenu, stambioje mano knygoje iš Amerikos pasimatė visai kitoks, dar tolimas ir keistas užatlantinių ieškojimų pasaulis.

Čia, Amerikoje, kontaktas su amerikiečių dailininkų savitu keliu, su abstraktiniu menu, be abejo, pasidarė nebeišvengiamas. Abstraktizmas, leisdamas atsiverti pasąmonės diktuojamiems vaizdams, drauge, kaip jokia kita srovė, įtraukia žiūrovus pačion kūrybon.

Kaip visa, kas gyvenime išgyventa ir kūrybos pasaulyje patirta, atsispindėjo ar persilaužė mano pačios darbuose, mažiausiai galėčiau spręsti aš pati. Žinau tiktai, kad visus mus veikė ir formavo mūsų neramus, dinamiškas laikas. —

*

Sandros Čipkienės paroda Čiurlionio galerijoje atdara dar ir šį savaitgalį — šeštadienį ir sekmadienį nuo 11 val. iki 9 val. vak. **(k. p.)**

Sandra Čipkienė — **Natiurmortas** (Nuotr. V. Maželio)
Iš parodos Čiurlionio galerijoje

NAUJI LEIDINIAI

● **AIDAI, 1964 m. sausio mėn. Nr. 1.** Pirmuoju straipsniu redakcija duoda kruopščiai ir atitinkamų komentarų palydimą 1963 m. laisvojo pasaulio lietuvių kultūrinės, visuomeninės bei politinės veiklos apžvalgą ir įvertinimą. Ypač liečiant politinę veiklą, nesigailima ir kritiškesnio, aštresnio žodžio. Pluoštu poeto eilėraščių prisimenamas miręs Faustas Kirša ir net 10 žurnalo puslapių užk'ojama kompoziciniu atžvilgiu gerai suorganizuota ir perdėm virpančią įtampą išlaikančia Aloyzo Barono novele "Išdžiūvusi lanka". Kun. V. Bagdanavičius liečia šiais laikais labai aktualias T. de Chardin mintis apie žmogaus veiksmų sudievinimą, o dr. J. Sav. nušviečia smalsią temą "Maskvos Patriarcho atstovai II Vatikano susirinkime". Apžvalgose pažymėtina L. Andriekaus, Mariaus Katiliškio, P. Andriušio ir J. Krumino išėjusių knygų recenzijos. Sąsiuvinis iliustruotas A. Galdiko, A. Kašubienės ir A. Elskaus darbais.

● **ATEITIS, 1964 m. sausio mėn. Nr. 1.** Temų įvairumu ir skoningu jų sutvarkymu puslapiuose šis mūsų katalikiškojo jaunimo žurnalas yra reikšmingas ne tik šiai dienai. Reikšmingas ne tiek kokiu nors akademiškai giliu problemų nagrinėjimu bei nelygstamomis grožinės kūrybos viršūnėmis, o tuo mūsų jauniausios išeiviškos kartos įskiepijimu ir įauginimu į lietuviškos visuomenės ir į lietuviškosios kultūros kamieną. Juk, kai puslapis po puslapio paseki "Ateities" bendradarbius, tai ir įsitikini, kad šis žurnalas tikrai yra jaunosios kartos, ne kokia tik lozungine prasme, bet pačia konkrečiausia jaunatviškų kūrybinių ir organizacinių žingsnių prasme.

● **MARGUTIS, 1964 m. sausio mėn.** Šis žurnalo sąsiuvinis apkrautas senųjų ir naujųjų metų sąvartinėmis temomis ir įvykiais. Įdomiomis A. M. sugestijomis pasitinkama šiemetiniai Donelaičio metai. A. Nakas peržvelgia 1963 metų mūsų muzikinio gyvenimo įvykius, pridėdamas ir kritiškų savo pastabų, dėl kurių kiti galėtų ir pasiginčyti. V. Jakubėnas rašo apie mirusį prof. K. V. Banaitį. V. Kavolis kalba apie socialoginę meninio stiliaus sampratą. P. Gaučys duoda pluoštą brazilų poeto Manuel Bandeir eilėraščių vertimų. Al. N. Dičpetris spausdina beletristinę apybraižą "Ecce ego". Numeris iliustruotas Vytauto Kasiulio darbais.

● **METMENYS, 1963 m. Nr. 7.** Šiame numeryje yra pažymėtina: gana įdomus ir sugestyvus A. Mackaus poezijos pluoštas, skirtas A. Škėmos atminimui; pasakos ir realybės santykį nagrinėja Julius Kaupas; A. Landsbergis duoda ištrauką iš naujos savo komedijos; J. Vėlakis rodo pastarųjų metų okupuotos Lietuvos jaunųjų literatų pastangas grąžinti žmogų sovietinėn literatūron. Jeigu šiaip visa šio numerio korpusinė ir apžvalginė medžiaga yra pateikta gana ramių svarstymų, su kuriais galima ir nesutikti, forma, tai pats žurnalo redaktorius V. Kavolis straipsnyje "Ir herezija, ir humanizmas" pikto savojo balso taip ir nebeįstengia suvaldyti, svaidydamas savo "priešų" adresu šitokiomis frazėmis: profesoriškas angelas smaluotu užpakaliu; impotentiško satyro priveisti skystakraujai moralistai; nužydėjusieji avantiūristai. Vargu ar šitoks "žodingumas" tinka akademinio pamušalo straipsniui ir kultūros žurnalo redaktoriaus plunksnai.

● **LIETUVIŲ DIENOS, 1964 m. sausio mėn. Nr. 1.** Numeris ir temine ir puslapių technine sutvarkymo prasme tiesiog kupinas visuomeninės ir kultūrinės veiklos faktų. Dominuoja įvairus interview su visais naujais PLB valdybos nariais. Labai smalsus dalykas — Fausto Kiršos "Pelenų" trečiosios dalies gabalas, o taipgi netrukus išleidžiamos D. Brazytės — Bindokienės apysakos vaikams "Keturkojis ugniagesys" ištrauka. Žurnale visada būna ir "Knygos ir autoriai" skyrius, kuriame kondensuotai pateikiama mūsų literatūrinės naujienos. Tačiau nei tiesai, nei žurnalo rimtumui nepasitarnauja tokios vieno sakinio "recenzijos", kuriose be jokių įrodymų ar platesnių literatūrinių svarstymų nukertama kaip kirviu. Ir šiame numeryje, užsimenant premijuotąją A. Mackaus knygą, ji įvertinama vienu šitokiu sakiniu: "Pastarajame rinkiny daug manieros, blasfemijos ir amerikiečių beatnikų beverčio sekimo".

Ramioji saulė

1964—65 metai laikomi saulės dėmių minimumo metais. Saulės diskas beveik švarus. Tik retkarčiais pasirodo viena kita dėmelė. Dėl to periodas nuo 1964 m. sausio 1 d. iki 1965 m. gruodžio 31 d. pavadintas tarptautiniais ramiosios saulės metais (IQSY — International Quiet Sun Years). Per tuos 24 mėnesius viso pasaulio mokslininkai bendrai tirs saulės įtaką į žemės reiškinius, kai dėmių yra mažiausia. Jie stebės žemės magnetizmą, šiaurės ir pietų pašvaistes, nakties dangaus švitėjimą, kosminių spindulių radiaciją, metereologinius ir ionosferinius reiškinius.

Dėmių maksimumas buvo 1958 metais, kada jau vyko tarptautiniai geofiziniai metai. Tada mokslininkai p'ačiu mastu tyrė saulės įtaką žemei jos dėmių maksimumo metu.

Kito maksimumo turėtumėm sulaukti 1968 ar 1969 metais.

A. R.

VALYMAS
KILIMAI, APMUSTI BALDAI
Valomi Kambariai plaunami ir dažomi.
J. BUDIS
Tel. CLiffside 4-1050

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
Dabar laikas siųsti savo artimiesiems dovanas
VELYKOMS
ir tik per
CENTRAL PARCEL SERVICE, Inc.
Centrinė įstaiga:
220 South State Street
Telefonas WA 2-9354,
skyrius Marquette Parke
2618 West 63rd Street
Telefonas WA 5-2466
Dabar galite užsakyti per mūsų įstaigą automobilius, motociklus, šaldytuvus, skalbimo mašinas ir kitus vietinės gamybos fabrikatus. Pas mus taipogi rasite gausų, tinkamų siuntimui, prekių ir maisto siuntinių pasirinkimą.
Užeikite, apžiūrėkite ir įsitikinkite patys.
Jau 17 metų pristatome siuntinius į Lietuvą VISADA LAIKU!

VYRIŠKI RŪBAI
SIUVAMI PAGAL JŪSŲ FIGŪRĄ, IŠMIERAS, PASIRINKTĄ MEDŽIAGĄ IR STILIŲ
● KOSTIUMAI ● PALTAI
● FORMALŪS RŪBAI ● UNIFORMOS
Darbas atliekamas geriausiose Amerikoje "SIMPSON" Companijos siuvyklose.
Didelis pasirinkimas — vietinių ir užsieninių medžiagų.
NAUJAUSI MADŲ ŽURNALAI
SIMPSON CLOTHES
JONAS H. AKŠYS
6645 S. WINCHESTER AVE. CHICAGO 36, ILL., TEL. 925-5179
Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 val. ryto.
Kainos: Paltai nuo $80 iki... Kostiumai nuo $85 iki..,

Lietuvių Apdraudos Agentūra
Įsteigta 1924 m.
K. J. MACKE INSURANCE CO.
2549 W. 71st St. PR. 6-3140
Apdraudžia namus, baldus, prekes, tavernas, automobilius ir kitus įvairius vertingus daiktus; asmeniską atsakomybę ir gyvybę, tvirtuose apdraudos įstaiguose.
Kviečiame pasinaudoti mūsų ilgų metų patyrimu apdraudos reikaluose.

Pristatome Visokių Rūšių STATYBAI IR NAMŲ PATAISYMUI MEDŽIAGĄ

CARR MOODY LUMBER CO.
STASYS LITWINAS, Prez.
3039 S. Halsted St., VI 2-1272
Apkainavimą ir prekių pristatymą teikiame nemokamai
Raštinė atdara kasdien nuo 8 val. ryto iki 6 val. vakaro ir šeštadieniais iki 3 val. p. p.

NELAUKIT, nes rytoj jau gali būti pervėlu
Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimei ištikus neturėsite jokių nemalonumų.
GENERALINIAI AGENTAI ŠIŲ kompanijų:
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE COMPANY
AMERICAN BONDING COMPANY
AMERICCAN INDEMNITY COMPANY
DUBUQUE FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
FIREMAN'S FUND INSURANCE COMPANY
FIREMAN'S INDEMNITY COMPANY
INDUSTRIAL INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO
PACIFIC NATIONAL FIRE INSURANCE CO.
PEARL ASSURANCE COMPANY
RELIANCE INSURANCE COMPANY
UNIVERSAL INSURANCE COMPANY
WESTERN FIRE INSURANCE CO.
WESTERN CASUALTY & SURETY CO.
Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters
O'MALLEY and McKAY, Inc.
222 W. Adams St. Room 800
Telefonas CEntral 6-5206

NAUJAUSIOS MADOS PLAUKŲ ŠUKUOSENA, išpildoma prityrusių šukuotojų Vlado Andrijausko priežiūroje.

Artistic Beauty Salon
2711 West 71st Street
Telef. HEmlock 6-1098
Čia pat galėsite pirkti aukštos rūšies kosmetikos priemones.
Val. 9 iki 6 v. vak., kitu laiku susitarus.

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpiaustyti paveikslų rėmai. Pritaikinti paveikslams, skelbimų rėmai, metalu aplieti rėmai.
2400 S. Oakley Ave., Chicago
VIrginia 7-7258-59

VANDER WAGEN
ANGLYS
SINCLAIR ALYVA
Sinclair HEATING OIL SuperFlame
3605 West 63rd St. POrtsmouth 7-8020

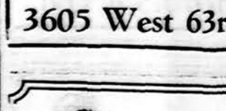
Lietuviška valgykla. Gražiausias lietuviškas restoranas, kuriame gaminami lietuviški valgiai.
Atdara nuo 6:00 valandos ryto iki 8:00 valandos vakaro.
"PALANGA" RESTAURANT
6918 So. Western Ave. — GR 6-9758
JADVYGA ir JUOZAS BARTKUS, Savininkai

CAMERAS AND SUPPLIES
MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS
Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus ir jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis Kalėdoms. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atdara pirmad. ir ketvirt. vakarais iki 9 val.
3314 West 63rd Street
Chicago 29, Illinois
Tel. PR 6-8998

UNIVERSAL SHOE STORE

(Virš 40 metų Bridgeporte)
Naujausio stiliaus batai visai šeimai
3335 South Halsted Street
Chicago, Illinois
(Liet. batų krautuvė) YArds 7-0525
Atdara: kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Pirmadieniais ir ketvitadieniais nuo 9 val. ryto iki 9 val. vakaro.

Mūsų erdviose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.
LIETUVIŲ ISTAIGA
ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711
Atdara pirmad. ir ketvir. 9—9 val., antr., treč., ir šeštadieniais nuo 9 iki 6 val. Sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 po pietų

AUTOMOBILIŲ TAISYMAS.
Stabdžių įdėjimas ir sutvarkymas.
(COMPLETE BRAKE SERVICE)
KAROSERIJOS TAISYMAS, LYGINIMAS IR DAŽYMAS
(BODY & FENDER WORK)
Taip pat tepimas, dalių keitimas ir kiti smulkūs mechaniški pataisymai.
Nauja dirbtuvė su moderniškiausiais įrengimais.
Naudokitės mūsų žemomis kainomis, garantuotu ir sąžiningu darbu.
ČESAS AUTO REBUILDERS
2423 West 59th Street Chicago 29, Illinois
GRovehill 6-7777

Kultūrinė Kronika

LIETUVOJE MIRĖ AKTORIUS PETRAS KUBERTAVIČIUS

Vilniuje vasario mėn. 14 d. paūčių vėžiu mirė vienas iš žymiųjų lietuvių profesinio teatro pradininkų aktorius **Petras Kubertavičius.** Velionis buvo gimęs 1897 m. Vartų kaime, Krosnos valsčiuje, Marijampolės apskrityje. Aktoriaus karjerą pradėjo J. Vaičkaus skrajojančio teatro trupėje Petrapily. Į pirmaeilius aktorius iškilo nepriklausomos Lietuvos laikotarpyje Kauno valstybiniame teatre. Nė vienas tada iš Lietuvos aktorių neturėjo tiek daug ir taip skirtingų vaidmenų. Ypač jis buvo žinomas garsiųjų Šekspyro dramų pagrindinių veikėjų rolėse. Nepamirštami yra Kubertavičiaus vaidinti Karalius Lyras, Makbetas, Iago. Taipgi ir lietuvių autorių veikalai, ypač P. Vaičiūno, neapsieidavo be P. Kubertavičiaus. Jis lygiai impozantiškai vaidindavo ir paprastą ūkininką ir Karalių Mindaugą. Labai charakteringa, kad visų mūsų istorinių dramų kunigaikščiai ir karaliai buvo tiesiog išimtinai patikėti Kubertavičiui. Jis buvo Šarūnas ir Skirgaila Krėvės dramose, Kęstutis ir Vytautas Maironio veikaluose, buvo ir Slovackio Mindaugas ir vėl Asnyko Kęstutis. Ligi savo mirties Petras Kubertavičius yra suvaidinęs lietuviškajame teatre daugiau kaip 200 vaidmenų apie penkiuose tūkstančiuose spektaklių.

Sandra Čipkienė **Natiurmortas su kriauklėmis** (Nuotr. V. Maželio)
Iš parodos Čiurlionio galerijoje

● **Nauja dr. Antano Maceinos knyga.** Šiomis dienomis išeina iš spaudos žinomojo mūsų filosofo knyga **"Niekšybės paslaptis".** Žinant kiekvienos anksčiau išėjusios dr. Maceinos knygos aktualumą ir filosofinį gilumą, reikia tikėtis, kad ir naujoji knyga mūsuose ras platų atgarsį. Knygą išleido Ateities knygų leidykla (916 Willoughby Ave., Brooklyn, N. Y., 11221).

Geriausia šios knygos atestacija yra vokiečių spaudos atsiliepimai apie vokiškąjį leidimą "Das Geheimnis der Bosheit" (išleido Herderio leidykla 1955).

"Ostkirchliche Studien", 3/4, 1955: "...Reikia pripažinti, kad autorius dalyką teisingai suvokė, ne tik įdomiai perdavė. Antropologinės, metafizinės problemos gerai įžvelgtos, jų aiškinimas rimtas ir žvelgimas tikinčiojo akimis..."

"Orientalia Christiana Periodica", 23 / 1956: "...Maceinos knyga skaitoma lengvai ir maloniai. Jis duoda gausybę istoriškai teologiškai svarbių, įtaigingų ir gilių samprotavimų..."

"Benediktinische Monatschrift", 3 / 4 / 1956: "...Galima tvirtinti, kad krikščioniškieji rytai, šiuo atveju rusų krikščionybė, toli praneša vakarus supratimu apie blogio paslaptingą prarają ir šiurpią galybę. To pavyzdys yra Solovjovo istorijos teologija, kurią jis išdėsto savo pasakojime apie antikristą. Tai interpretuoja visu išsamumu nauja dr. A. Maceinos knyga. Ypatingai aiškiai parodytas blogio užsimaskavimas kontrastais su Kristumi..."

"Scholastik", Frankfurt a. M. I / 1957: "...Pagrindinė mintis yra iki smulkmenų Maceinos išmąstyta ir nepaprastai patraukli..."

● **Meno parodos lietuviškame Chicagos banke.** Meno parodos, vykstančios Chicagoje Standard Federal Saving patalpose (Mackevičiaus banke) 4192 Archer Ave. susilaukia gražaus pasisekimo. Pažymėtina, kad jas daugumoj lanko kitataučiai, turėdami gerą progą pamatyti lietuvių menininkų darbus. Ypač gerai čia praėjo J. Dargio paroda, kurioje buvo nupirkta 7 darbai, o vėliau viena meno mėgėja nupirko dar 5 šio dailininko darbus. Neblogai taipgi praėjo M. Šileikio, A. Rūkštelės ir B. Murino parodos. Dabar ten vyksta J. Pautieniaus kūrinių paroda, kurioj išstatyta 20 paveikslų, iš kurių meno mėgėjai jau nupirko 5. Tapytojas J. Dargis, prieš išvykdamas nuolatiniam apsigyvenimui į Vokietiją, šio modernaus banko patalpose surengs dar savo parodą, kurioj išstatys visą eilę savo naujausių darbų.

Pastaryjų dienų pasaulio sensacija buvo garsaus 16 ir 17 amž. flamų tapytojo P. P. Rubenso paveikslo "Negrų galvos pavogimas iš Briuselio muziejaus. Paveikslo vertė yra vienas milijonas dolerių. Tačiau po kelių dienų paveikslas buvo rastas. Jį iš muziejaus buvo išnešęs vienas jaunuolis.

Matų ir svorio sistemos keitimas

POVILAS ŽIČKUS, Dorchester, Mass.

Jau prieš šimtmetį John Quincy Adams gyrė prancūzų matų ir svorių sistemą, kuri buvo metrinė, bet amerikiečiams tada patarė dar palaukti, kol kiti kraštai ją įsives. Dauguma kraštų ją jau įsivedė. Jungtinėse Tautose ji priimta kaip tarptautinė. Bet Amerika ir Anglija (Jungtinė karalija) pasiliko prie senos. Tačiau ir šių dviejų kraštų kai kurie matai skiriasi. Pvz. anglų tona, kuri yra vadinama ilga, yra didesnė už amerikiečių, kuri vadinama trumpa. Amerikos uncija yra 4% didesnė už Anglijos unciją. Bet Anglijos pint turi 20 uncijų, kas reiškia dvigubai kaip amerikiečių.

Gi metrinė sistema patogi tuo, kada galima naudotis dešimtainėmis. O jeigu reikia versti iš vienos sistemos į kitą — svarus, pėdas, inčus ir uncijas, jau yra didelis nepatogumas. Tai sako ir patys amerikiečiai, jog yra didelis absurdas su fps (feet — pounds system), ypatingai didelis vargas technologijoj.

Matų sistemos klausimu tačiau jau yra susirūpinę ir amerikiečiai. Mat jau ne tik prekyba yra tarptautinė, bet ir mokslas darosi tarptautinis. Vis dažniau atsiranda bendrų projektų, o be to, keičiamasi mokslo atradimais ir žiniomis. Matų nevienodumas yra didelė kliūtis šiose srityse ir sudaro apsčiai nepatogumų.

Anglai po truputį jau eina į metrinę sistemą. Temperatūra jų jau matuojama Celsium, nors dar yra palikta termometro skalėje ir Fahrenheit. Bendrai, anglai laukia amerikiečių platesnio prisidėjimo prie bendros sistemos pakeitimo, nors angjuose jau yra ir tokių, kurie ragina nelaukti čia nerangių amerikiečių.

1958 metais Amerikoje buvo specialus simpoziumas tam klausimui svarstyti. Buvo visų dalyvių mintis, kad reikia keisti sistemą. Tačiau jos pakeitimas, kaip dabar apskaičiuojama, kainuos apie 11—12 bilijonų dolerių. Knygos, vodovėliai, svarstyklės ir visokie matavimo įrankiai turės būti pakeisti. Be to, reikia pradėti mokyti žmones ta sistema naudotis. Tačiau tame pačiame simpoziume buvo prieita nuomonės, kad palikimas senosios sistemos neša dar didesnius nuostolius. Didžiosios ekonominės krizės metu prezidentas Roosevelt jau norėjo tą sistemą keisti, bet, krizei nykstant, to atsisakė. Amerikos kariniai žemėlapiai jau ir dabar yra metrinės sistemos. Gynybos departamentas ypač spaudžia ta kryptimi, juo labiau, kad metrinė sistema yra legali ir nereikia jokio atskiro įstatymo. Armija ir marinai nuo 1966 m. sausio 1 d. pilnai pereis prie metrinės sistemos.

KĄ KARALIENĖ DIRBA IR KĄ UŽDIRBA

Į tą klausimą vienas Vak. Vokietijos savaitraštis duoda tokį atsakymą: anglų karalienė Elzbieta II gauna iš valstybės metinį išlaikymą — 58 tūkstančius svarų sterlingų. Per 1963 metus ji turėjo 240 audiencijų, kuriose dalyvavo Britų Bendruomenės premjerai, ministeriai, diplomatai, vyskupai, teisėjai, generolai, admirolai, turėjo 3 "garden party", 5 priėmimus, 4 pietus, 8 protokoliarines vakarienes, 10 mažų užkandžių po audiencijų, 2 oficialius banketus; dalyvavo 27 priėmimuose ir pietuose, vizitavo du kraštus, padarė 5 keliones po Angliją, atidarė 5 paminklus, įleido į vandenį vieną laivą, aplankė 11 mokyklų bei universitetų, atidarė parlamentą, 3 mėnesius praleido atostogose.

SKIP'S SELF SERVICE
Liquor Store
5515 SO. DAMEN AVE. ALL PHONES WA 5-8202
FEBRUARY — VASARIO 20, 21, 22 D. D.

POPULAR BRAND OF 8 YEAR OLD 100 PROOF KENTUCKY BOURBON WHISKEY	Fifth	$4.29
MAMPE DIKTINER IMPORTED GERMAN LIQUEUR	Fifth	$4.98
BISQUIT THREE STAR COGNAC	Fifth	$5.29
GRAIN ALCOHOL 190 Proof U. S. P.	Fifth	$4.89
CINZANO VERMOUTH, Dry or Sweet	Fifth	$1.39
MOHAWK BLACKBERRY CHERRY or APRICOT BRANDY	Fifth	$2.98
R. JELINEK IMPORTED CHERRY WINE	Fifth	$1.89
POPULAR BRAND OF IMPORTED CANADIAN 90.4 Proof WHISKY	Fifth	$3.98
SICILIAN GOLD MANDORCREMA, CREMOVO, CAFFE or STRAWBERRY WINE	Fifth	$2.39
MILLER HIGH LIFE BEER Case of 35—7 oz. Bottles	Case	$2.99

SIUNTINIAI — DOVANOS Į SSSR
PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
(Licensed by Vneshposyltorg)
EXEKUTYVIS OFISAS
1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, New York — Tel. IN 7-5522

SIUNTINIŲ pristatymas GARANTUOJAMAS, o taip pat gavėjo parašas. Klijentų patogumui prie mūsų firmos įstaigų didelis ir įvairus pasirinkimas GERIAUSIOS RŪŠIES PREKIŲ

Firma atidaryta kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 ryto iki 4 val. po piet.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1530 BEDFORD AVE.	—	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	—	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	314 MARKET STREET	—	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	—	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	—	RE 2-7476
COHOES, N. Y.	13 SARGENT STREET	—	FE 7-2727
FARMINGDALE, N. J.	FREEWOOD ACRES	—	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	—	PO 9-4507
ALLENTOWN, PA.	126 TIGHMAN STREET	—	HE 5-0415
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	—	BA 5-4210
LOS ANGELES 4, CAL.	107 SO. VERMONT AVENUE	—	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	—	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	—	DI 2-4240
BUFFALO, NEW YORK	701 FILLMORE AVENUE	—	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 8-0298
HARTFORD 6, CONN.	643-47 ALBANY AVENUE	—	CH 7-5164
JERSEY CITY, N. J.	303 GROVE STREET	—	HE 5-6368
SYRACUSE 7, N. Y.,	1200 South Avenue	—	GR 5-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	—	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 9-3980

NAUJA MEDŽIAGŲ KRAUTUVĖ PIETINĖJE PUSĖJE

Naujausių raštų medžiagos jardais. Importuoti ir vietiniai šilkai, vilnos, perkeliai, sintetinės medžiagos ir pamušalai. Mes taip pat turim iškarpas ir siuvimo reikmenis. Jei jūs norit pasisiūti elegantišką suknelę, kostiumą ar paltą, jūs rasit, kad mūsų medžiagos yra labai inspiruojančios.

Mūsų krautuvė atidara tris dienas savaitėje vėlai vakarais: pirmad., ketvirtad. ir penktad. nuo 9:30 iki 9:00, antrad. trečiad. ir šeštad. nuo 9:30 iki 5:30.

Hours: Mon. Thurs., Fri. 9:30-9:30
Tues., Wed., Sat. 9:30-5:30

Jerome FABRICS INC.
Fashion Fabrics by the Yard
1726 W. 95th ST. • 238-5560

Laidotuvių Direktoriai
MAŽEIKA & EVANS
6845 SO. WESTERN AVE.
TRYS MODERNIŠKOS AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MAŽIAUSIOS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

J. F. EUDEIKIS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS
4605-07 South Hermitage Avenue
Tel. YA 7-1741-2
4330-34 South California Avenue
Telefonas LA 3-0440 ir LA 3-9852

Petkus
TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Telef. GRovehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero, TOwnhall 3-2108-09
AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS C. LACKAWICZ
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIrginia 7-6672

PETRAS BIELIŪNAS
4348 S. CALIFORNIA AVE Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

LEONARDAS F. BUKAUSKAS
10821 S. MICHIGAN AVE. Tel. COmmodore 4-2228

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138—1139

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1003

GUŽAUSKŲ BEVERLY HILLS GĖLINYČIA
Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų, laidotuvių ir kitų papuošimų
2443 WEST 63rd STREET
Telef. PR 8-0833 PR 8-0834

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO MR. NELSON
SAVININKO
SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3911 West 111th Street
Didžiausias Paminklams Planų Pasirinkimas Visame Mieste
Telef. — CEdarcrest 3-6335
Vienas blokas nuo kapinių

Skaitykite ir platinkite dienr. Draugą.

Moterų Gyvenimas

Redaguoja St. Semėnienė, 3321 S. Halsted St., Chicago 8, Ill., Tel. CL 4-5665

MOTERŲ SĄJUNGA

K. KEBLINSKIENĖ

Taip vadinama kasdieninėj kalboje. O pilnas vardas: Amerikos lietuvių Romos katalikų moterų sąjunga.

Šiais metais ši organizacija jau švęs auksinę darbo sukaktį.

Visos sąjungos narės — kultūrininkės moka $2.50 per metus ir leidžia žurnalą "Moterų Dirvą".

Dalis sąjungos narių priklauso apdraudos ir pašalpos skyriui. Moterų sąjunga vadinama seseriška draugija, nes narės ligoje yra atmenamos aplankymu ar užuojautos laiškeliu, ar tai pareiškiant per "Moterų Dirvą". Mirus narei, užprašomos šv. Mišios, sukalbamas rožančius, palydima į kapus.

Moterų sąjungą sudaro 75 kuopos. Glaudesniam bendradarbiavimui suorganizuotos apskritys: Illinois, Michigan, Ohio, Connecticut, New York, N. Jersey, Pennsylvania, Massachusetts, New Hampshire ir Maine.

Apskričių kuopos kasmet suvažiuoja vienon ar kiton kuopon aptarti sąjungos reikalų ir išrinkti vadovybę.

Seimai, turtas ir vadovybė

Moterų sąj. seimai šaukiami kas dveji metai. Turtas: 1963 m. rugpiūčio 1 d. buvo $195,-892.05.

Seimuose smulkiai savo darbo pasekmes praneša centro valdybos narės, aptariami sąj. darbai, renkama centro valdyba, apskričių direktorės, revizijos komisija, "Moterų Dirvos" redaktorė ir sąj. komisijos.

Sąjungos globėja — Marija Dievo Motina Neperstojančios pagalbos.

Sąjunga turi savo dvasios vadą (pre'. Pranas Juras, Lawrence, Mass., klebonas), taip pat apskritys ir kuopos.

Moterų sąj. himnui žodžius parašė a. a. prel. Kazimieras Urbonavičius, harmonizavo kom pozitorius Aleksis.

Centras ir kuopos gali turėti savo vėliavas. Kai kurios jau įsitaisė. Jose įsiūtas Marijos vardas.

Sąjungai dabar pirmininkauja šviesaus intelekto Elzbieta Paurazienė iš Detroito. "Moterų Dirvos" redaktorė — jauna, čia gimusi, sąmoninga lietuvaitė, gerai kalbanti ir rašanti lietuviškai Dalė Vaikutytė - Murray.

Sąjungos įkūrėja ir pirmoji "Moterų Dirvos" redaktorė — Uršulė Jokubaitytė - Daukantienė, dar judri, kūrybinga, aktyvi patriotė, gyvenanti Worcestery, Mass.

Kvietimas Tau, Sese

Mielos katalikės lietuvės, aš šią trumpą Moterų sąjungos sąrangą Jums pateikiau auksinės sukakties išvakarėse, išvakarėse jūsų apsisprendimo — organizuotomis likti, ar pabirusioms, kaip avelėms, klaidžioti.

Aš čia daugiausia kreipiuosi į naująsias ateives. Jau keturiolika metų praslinko daugumai mūsų, kai mes išlipome J. A. V. žemėje, kur mes, niekieno netrukdomos, galime dirbti lietuviškos kultūros religinio įsąmoninimo darbą. Daug sėkmingiau tai atliksime organizuotos.

O katalikei lietuvei į Katalikų moterų sąjungą atviras kelias; tik pasinaudokim čia gražia proga, paduokim viena kitai rankas ir į darbą! Jei per tą keturiolika metų neįsijungei, negerai padarei. Žiūrėk, kiek jau būtum nudirbus šalpos, susipratimo baruose. Bet niekada nėra vėlu, ir šiandien tą gali padaryti, ir padaryk.

Lietuve, katalike - inteligente, mesk savo pasipūtimą ir nesiteisink laiko stoka, ar neužaugintais vaikais. Jei turėsi geras intencijas ir gryną norą, nieks taves neatitrauks. Tęskim mūs senųjų ateivių pradėtą darbą, be mūsų, sumals tautų maimo katilas ir šią organizaciją. Tai tu kalta būsi, jei neateisi į išsilaikymo talką.

Inkis iniciatyvos

Žiūrėk tik, kaip džiaugtųsi lietuvė katalikė Tėvynėje, jeigu ji galėtų dirbti organizacinį darbą. Jai tai užginta, gi tu laisvame krašte turi tai atlikti, dvigubai įsipareigodama. Tu išvykai laisvan pasaulin ambasadoriauti! Ar atlieki tinkamai tą pareigą, paremdama tvirtu pečiu abejojančią lietuvybės bare savo čia gimusią sesę lietuvę?!

Jei tavo parapijoj nėra šios organizacijos kuopos, pati imkis iniciatyvos įkurti, ar atgaivinti bemirštančią, nes senos idealistės jau eina į kapus. Jei lietuvė katalikė to nepadarys, manai airė moteris tą atliks?!

Jei tu, kuri ligi šiol abejojai šiuo reikalu, įsijungtum, galėtume pakelti mūsų kuopų skaičių ligi šimto, o trūksta tik 25-iose vietose 25-ių naujų idealisčių!

Tu būk pirmoji toji idealistė, nueik pas vietos kleboną, pasisakyk norinti įkurti kuopą, paprašyk paskelbti, susirask nors dešimt panašiai galvojančių, ir bus kuopa. Išrink valdybą, sumokėkit po $2.50 ir nusiųskit centro sekretorei pinigus ir narių adresus ir tuoj gausite kiekviena "Moterų Dirvą". Centro sekretorės adresas: **Mrs. Victoria Leone, 7155 So. Hermitage Ave., Chicago , Ill. 60636**

Jei nori priklausyti tu ar tavo suorganizuotos kuopos narės ir apdraudos skyriui, parašyki tuo pačiu adresu, gausi visas informacijas iš centro.

Įneškim naujo vėjo

Ką jūs turite dirbti kuopose — pačios nusistatykit. Jūsų niekas netrukdys įvesti naujo vėjo jūsų organizaciniame veikime. Ar tu pasisuksi darbo objektu — didinti lietuvių fondą, ar šelpti lietuviškas gimnazijas užsieny, ar Šiluvos Marijos koplyčiai Washingtone rinksi aukas, ar padėsi lietuvaičių bei lietuvių vyrų vienuolynams atlikti užsibrėžtus planus, ar remsi lietuvių rankose esančias jaunimo stovyklas, ar rengsi motinos dienas, Kristaus Karaliaus minėjimus, ar lietuviškam jaunimui padėsi pamokomis bei vadovavimu, nuo tavęs tai priklausys, ką pasirinksi, ką dirbsi. Gal į Punską ar Lietuvą siuntinius siųsi vargo sesei, ar pagelbėsi savai parapijai lietuviškai klestėti, savai sesei lietuviškai susiprasti, ar religijoj tvirtėti — tu ruoši uždaras rekolekcijas, ką jau daro mūsų centro pirmininkė.

Nelauk nė savaitės, įsijunk į besidarbuojančių eiles ir jausies rami, eidama pas Viešpatį, nes šimtu nuošimčių būsi atlikus savo pareigą Lietuvai ir Dievui.

Didieji darbai

30-sis Moterų sąj. seimas, pernai įvykęs pas Nekalto Prasidėjimo seseris Putname, nutarė remti "Eglutę", ALTą, įstojo nariu į Pasaulio lietuvių katalikių moterų organizacijų sąjungą, kuriai vadovauja mūsų Lietuvos kat. moterų organizatorė Magdelena Galdikienė. Nutarė remti Šiluvos Marijos koplyčios įruošimą Washingtone. Ir savo nutarimus parėmė finansiniai. Seime skaitė paskaitas dr. Aldona Šlepetytė - Jonyčienė ir Ona Ivinskaitė. Į rezoliucijų ruošimą seime jau įsijungė mūsų brangios naujos ateivės: Ona Strimaitienė, Danutė Lipčiūtė - Augienė ir Emilija Vilimaitė. Diskusijose reiškėsi Stasė Stanelienė, Marija Židžiūnienė. O kad būtumėte girdėjusios, kaip gražiai lietuviškai kalbėjo seimo prezidiumas, visos čia gimusios: Elzbieta Paurazienė, Viktorija Liuimienė, Natalija Šatūnienė, Genovaitė Kaneb, Julija Mack, Marija Kasevičienė ir kt.

Lietuviškumas ir jubiliejiniai metai

30-me seime vakarais skambėjo lietuviškos dainos, o seimo bankete visų dalyvių sutartinės, lietuvaitės Nancės Mileriūtės solo ir tremtinio Beinorio vadovaujamas jaunių choras iš Providence, R. I., lietuviškos parapijos, kur dabar klebonauja lietuviškos dainos vaidila kun. Martinkus — naujas ateivis.

O Putnamo seselės Paulė, Jurgita, Viktoria — visos naujateivės — buvo sutartinių dainų vadovės.

..Šie metai — Moterų sąjungos jubiliejiniai metai. Penkiasdešimties metų darbo sukaktį švęsdama, Katalikių lietuvių sąjunga savo kuopose atšvęs tą sukaktį ir išleis 50-ies metų veiklos knygą. Jei būsi pakviesta kokiu nors būdu prie sukakties iškilmingumo prisidėti, neatsisakyk, o daugiausia prisidėsi, kai pati įsijungsi narių eilėsna. Dieve, tau padėk! ..

S. M. Mercedes S S C **Vartai į amžinybę**
Iš Chicagoj rengiamos lietuvių dailės parodos

Du pirmininkai. Aleksandra Likanderienė, ALIAS (Amerikos Liet. Inž. ir Arch. Sąj.) Žmonų klubo pirmininkė ir inžinierių baliuje randa progos rimtiems svarstymams su naujuoju ALIAS pirmininku inž. Pranu Urbučiu. Nuotr. Iz. Bartkaus

Zita Sodeikienė **Šventoji Šeima** (Nuotr. V. A. Račkausko)
Iš Chicagoje rengiamos lietuvių religinio meno parodos

LIETUVĖ PRIE ELEKTRONINIO MIKROSKOPO

F. Manelienė — 10 metų techniniuose mokslinių tyrimų darbuose

Vienu iš labai reikšmingų ir nuostabių paskutinio laikotarpio išradimų yra elektroninis mikroskopas. Nors šios rūšies mikroskopo principas buvo aptiktas jau 1932 m., bet jų praktiškas pritaikymas pasireiškė tiktai po paskutinio karo, ir šis pritaikymas dabar metai iš metų smarikai didėja. Elektroninis mikroskopas nuo paprasto mikroskopo skiriasi tuo, kad jame tiriamo daikto padidinimas atsiekiamas ne šviesos spindulių ir stiklinių lęšių, bet elektronų spindulių ir elektrinio bei magnetinio lauko lęšių pagalba. Elektroniniu mikroskopu tiriamą objektą galima padidinti iki 200,000 kartų (komplikuotesniais instrumentais net dar daugiau), o paprastas šviesos mikroskopas didina tiktai iki 2,000 kartų. Į atvirutės didumo regėjimo lauką elektroninio mikroskopo padidinta viena vienintelė organizmo ląstelė jau nebesutelpa, ir prieš žiūrėtojo akis atsiveria naujas mikrokosmas, su visomis paslaptingomis smulkiausiomis ląstelės dalelytėmis, kurių yra tikra daugybė.

Pirmaująs specialistas — kilimu iš Lietuvos

Chicagoje elektroninės mikroskopijos srityje vienu iš pirmaujančių specialistų yra prof. dr. Izidorius Gersh, kilimu iš Lietuvos (jo motina iš Vilniaus, o tėvas iš Suvalkijos). Anksčiau jis Chicagos universitete dėstė histologiją ir citologiją (organizmo audinių ir ląstelių mokslai), o paskutiniu metu yra atsidėjęs tyrimų darbams. Nenuostabu, kad pats būdamas kilimu iš Lietuvos, savo padėjėja pasirinko lietuvę Faustiną Manelienę, kuri jau baigia 10 metų išdirbti prie elektroninio mikroskopo. Šios mikroskopijos technika yra naujas dalykas, todėl nei mokyklos, nei literatūra toje srityje neretais atvejais gatavų atsakymų neduoda. F. Manelienei reikėjo pačiai kartu su profesoriumi ir kitais laboratorijoje dirbančiais daktarais susirasti geriausius darbo metodus.

Padėjo paruošti užsienio daktarus

Į laboratoriją, kurioje F. Maneilienei tenka dirbti, reguliariai kasmet iš užsienio ir kitų JAV vietovių atvyksta biologijos ar medicinos mokslų daktarai bei doktorantai, kurie nori specializuotis elektroninės mikroskopijos srityje. Šalia prof. Gersh teikiamų teorinių žinių, į praktinį — techniškąjį darbą su elektroniniu mikroskopu šiuos daktarus įvesdina mūsų F. Manelienė. Jos padedami šiose meržiagos fono, ir tada jas jau galima tyrinėti anuo galinguoju mikroskopu.

Lietuvės nuotraukos mokslo darbuose

F. Manelienė iki šiol dirbo prie japonų Hitachi firmos ir vokiečių Siemens elektr. mikroskopų, kuriuos, deja, prof. Gersh kovo mėnesį su savimi išsigabens į Philadelphiją (tada mūsų lietuvė, berods, pereis dirbti prie tokių pat mikroskopų kitame universiteto skyriuje). Mikroskopo nepaprastai padidintą vaizdą F. Manelienė nufotografuoja, ir paskum tos nuotraukos panaudojamos mokslinio darbuose kaip iliustracijos. Norint gauti tinkamas nuotraukas, neretai tenka panaudoti gerą dozę kantrybės ir patyrimo, ypač jeigu tyrinėjamoji medžiaga turi kai kurių neišvengiamų defektų. Fotografijas išaiškinti ir kitus techniškus darbus laboratorijoje atlikti padeda Elzbieta Vilkienė.

Laboratorijoje yra daugybė įvairių įtaisų. Pvz., ypatingas įtaisas, į kurį įdėjus vamzdelius ar kitus laboratorijos reikmenis ir įpylus vandens, jie yra nuvalomi ultrasoninių garso bangų vibracija. Taip ir matosi, kaip dreba vanduo, nunešdamas visus nešvarumus nuo įmerktų įtaisų.

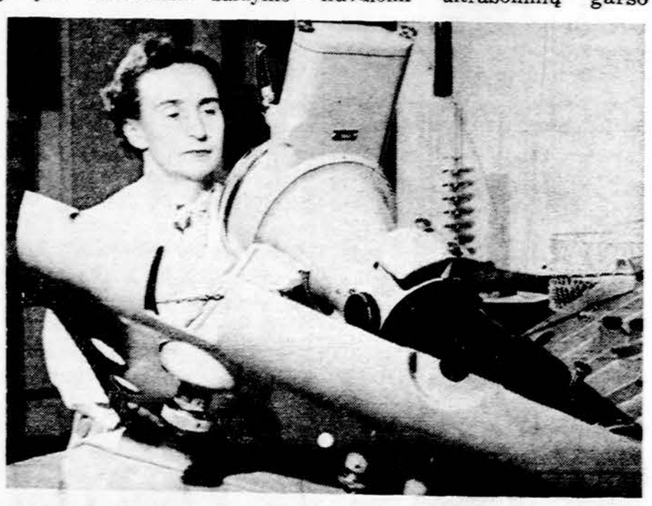

Fautina Manelienė, dirbanti prie elektroninio mikroskopo

Elektr. mikroskopo preparatams paruošti yra įvairių būdų. Pirma preparatų paruošimo fazė yra jų fiksavimas, kuris aukščiau minėtoje laboratorijoje yra atliekamas šaldymo - džiovinimo (freeze - drying) būdu, kūno audinį staigiai sušaldant skystame propane prie minus 175 laipsnių C. Taip užšaldytas audinys išlaiko savo natūralų stovį. Iš užšaldyto audinio turi būti pašalinta jame esanti drėgmė, ir tas atsiekiama džiovinant jį vakuume prie minus 42 laipsnių. Jeigu norima, tai atitinkamai parinktomis dujomis čia gali būti nudažomos atskiros ląstelės dalys. Toliau labai mažas audinio gabalėlis užpilamas skysčiu, kuris vėliau sukietėja ir įgalina piaustyti audinį ypatingai plonais piūviais — sekcijomis. Specialiu peiliu, kuriame aštrumą sudaro arba deimantas (— kaina $300), arba pačios Manelienės atskeltas stiklas, atpiaunamos plonytės sekcijos. Piaustymo operacija stebima ir ji kontroliuojama panaudojant paprastą šviesos mikroskopą. Nespecialistas sekcijų plonumą gali įsivaizduoti tik jas praktiškai pamatęs. Laboratorinėje terminologijoje sakoma, kad sekcijos elektr. mikroskopui yra nuo 50 iki 500 angstroemų storumo (angstr. lygus vienai dešimtmilioninei milimetro dailai). Atpiautos sekcijos uždedamos ant specia-

Elektr. mikroskopai yra palyginti dideli (gerokai didesni už žmogų) ir brangūs (kaina svyruoja, bet sukasi apie kelias dešimtis tūkstančių dolerių už vieną instrumentą). Jų reikšmė šiais laikais biologinių ir techninių mokslo tyrimuose yra labai didelė. Elektr. mikroskopai biologijoje padėjo ištirti ir atidengti daug naujų, anksčiau visai nežinomų dalykų, susijusių su organizmo ląstelėmis bei audiniais, o tas savo ruožtu atnešė didelės apčiuopiamos naudos medicinoje ir kitose praktiško gyvenimo srityse. Miela, kad mūsų lietuvė išsispecializavo dirbti prie tokių modernių įtaisų; jos nuotraukų galima užtikti universiteto leidiniuose prie elektr. mikroskopo. Dar mieliau, kad Faustina Manelienė nedingsta nei laboratorijoje, nei savo jaukioje užmiestinėje ąžuolų supamoje sodyboje, bet kartu aktyviai reiškiasi ir lietuviškoje visuomeninėje veikloje.

J. Pr.

Juzė Daužvardienė inžinierių baliuje Drake viešbutyje šnekučiuojasi su pereitų metų ALIAS pirmininku inž. J. Rimkevičium (dešinėje). Kairėje: gen. konsulas dr. P. Daužvardis ir šių metų ALIAS pirmininkas inž. Pr. Urbutis. Nuotr. Iz. Bartkaus

IŠ MOTERŲ PASAULIO

★ **Domicelė Petrutytė** pereitą sekmadienį, vasario 16 d., išskrido į Montrealį, Kanadą. Ten ji buvo pakviesta Lietuvių Montessori dr-jos narių skaityti paskaitas. Išbus porą savaičių. Domė taipgi pakviesta Chicagoje amerikiečių Montessori sistema vedamuose darželiuose Hyde Parke pravesti praktikos darbus bei pagilinti ten esančių mokytojų žinias. Daržely esančios amerikietės mokytojos, dvi jaunesnės baigusios Montessori kursus JAV-ėse, o vyresnioji — Europoje, reikalingos didesnio praktiško patyrimo. Per visą šią žiemą D. Petrutytė ir kitur skaitė amerikiečiams paskaitas Montessori auklėjimo sistemos klausimais.